

Schotregister van het Winsumer- en Schaphalsterzijlvest (1553)

door R.H. Alma

Inleiding

De hieronder uitgegeven bron is een van de belangrijkste bewaard gebleven belastingregisters van vóór 1600, vooral omdat het een van de omvangrijkste is. Het beschrijft het landgebruik in het Winsumer- en Schaphalsterzijlvest in 1553¹ en omvat daardoor het grootste gedeelte van Hunsingo en een deel van Fivelingo.

Dat dit belangrijke register niet eerder uitgegeven is, is niet verwonderlijk. De editie was namelijk zeker niet eenvoudig samen te stellen, omdat er namelijk een betrekkelijk groot aantal afschriften van de tekst bestaat, dat onderling veel verschilt, met name ten aanzien van de aantallen grazen en jukken. Er is geen afschrift dat de oorspronkelijke tekst foutloos weergeeft, zodat een uitgave zich niet enkel kan baseren op één versie. Gelukkig kunnen we in veel gevallen door vergelijking tussen de afschriften de oorspronkelijke lezing wel reconstrueren; het heeft mij bijna twintig jaar gekost, met lange tussenpozen wanneer ik het materiaal weer moedeloos terzijde had gelegd.

Het schotregister van 1553 omvat het gehele zijlvest, verdeeld in negen schepperijen. Iedere schepperij is onderverdeeld in een aantal zijleden². Binnen de schepperij Bedum (III.) is een aantal zijleden op zijn beurt weer verdeeld in zijlweren. Van iedere zijleed wordt steeds het totaal aantal grazen c.q. jukken gegeven, alsmede het bedrag dat zij opbrengen aan plakschot (niet in de schepperij Vierendeel, II., en Uithuizen, IX.) en stuiverschot (alleen in schepperijen Vierendeel, II., Bedum, III., en Winsum, IV.). Het plakschot was het bedrag dat opgebracht werd op grond van 1 plak (of duit) per gras c.q. juk, terwijl het stuiverschot gevormd werd door een bijdrage van 1 stuiver per gras. Deze gegevens maken het mogelijk om fouten die in de afschriften zijn geslopen, op te sporen. Komt van een bepaalde zijleed bij voorbeeld het totaal van de vermelde grastallen op 450 uit, terwijl het handschrift als totaal 451 geeft en als plakschot 7½ arengulden (= 450 plakken), dan kunnen we vermoeden dat het opgegeven totaal van 451 onjuist en dat van 450 grazen correct is. Door vervolgens de verschillende varianten in de handschriften te vergelijken kunnen in veel gevallen met het nodige rekenwerk de vermoedelijk juiste grastallen bepaald worden.

---

¹ In de handschriften komt ook het jaartal 1555 een enkele keer voor, maar dit betreft dan steeds andere teksten dan het eigenlijke schotregister of het zijn latere, foutieve varianten. Er is dus voornamelijk geen reden om aan te nemen dat niet het hele register uit 1553 dateert.

² Voor de grenzen van de verschillende schepperijen en zijleden zie men de kaart in B.W. Siemens, *Dijkrechten en zijlvesten* (Groningen 1974).

De handschriften

Om de fouten te corrigeren is echter meer nodig: een stemma, een stamboom van de verschillende handschriften. Door de onderlinge afwijkingen te groeperen en te toetsen is het mogelijk een stemma van de handschriften op te stellen. De volgende handschriften hebben wij daarbij betrokken:

- A** G.A.G., Hs. in quarto 31, fol. 2r-54v.
- B** H.J.K., inv.nr. 2499, fol. 30r-74r.
- C** Archief Winsumer en Schaphalster zijlvest, inv.nr. 17, fol. 25r-66v³.
- C'** H.J.K., inv.nr. 2502, ongefolieerd.
- D** G.A.G., Hs. in quarto 24, fol. 37r-109r.
- E** F.A. Van Bolhuis, inv.nr. 130, ongefolieerd.
- E'** R.A.G., Hs. in folio 235, fol. 12v-64r.
- E''** Arch. Sichterman-Alberda, doos 18, ongefolieerd⁴.
- F** Rijksarchief Limburg, H.A. Baarlo, inv.nr. 142⁵.
- G** Archief Winsumer en Schaphalster zijlvest, inv.nr. 7, pag. 20-101
- H** G.A.G., Hs. in folio 166, fol. 14r-65r.
- I** Archief Winsumer en Schaphalster zijlvest, inv.nr. 18, ongefolieerd.
- I'** Collectie Fransema, inv.nr. 6, fol. 28r-115r.

Naast deze handschriften is er nog een aantal latere afschriften, dat niet meer compleet gecollationeerd en in het notenapparaat opgenomen is. Het betreft afschriften die terug gaan op het, thans missende, afschrift O⁴ in het hieronder volgende schema. Voor de reconstructie van het origineel spelen zij waarschijnlijk geen rol meer; vandaar dat ik ervan afgezien heb om de precieze relatie tot de andere handschriften te bepalen. Het zijn de volgende handschriften:

- J** Archief Winsumer en Schaphalster zijlvest, inv.nr. 8, ongefolieerd.
- K** Ibid., inv.nr. 9, ongefolieerd.
- L** Ibid., inv.nr. 10, fol. 17v-84v.
- M** Ibid., inv.nr. 11, ongefolieerd.
- N** Ibid., inv.nr. 12, pag. 42-166.
- O** Ibid., inv.nr. 13, ongefolieerd.
- P** Ibid., inv.nr. 380, ongefolieerd (alleen Baflo en Rasquert).

Het is zeker niet uit te sluiten dat er nog meer handschriften bestaan die voor de reconstructie van de oorspronkelijke lezing van belang zijn. Het belangrijkste handschrift, **A**, trof ik bij voorbeeld aan toen de onderstaande editie al grotendeels gereed was, waardoor ik weer de hele tekst door moest. Er is bekend dat een aantal afschriften zich in particulier bezit bevinden, maar deze heb ik niet geraadpleegd.

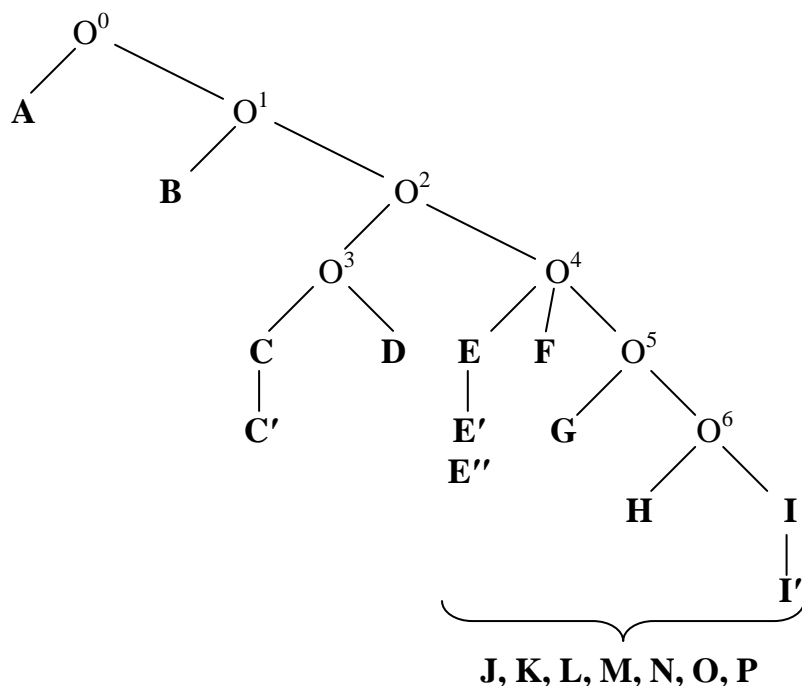
---

³ Bijzondere dank is verschuldigd aan drs. A.L. Hempenius, archivaris van het Noorderzijlvest, die ruime gelegenheid bood de handschriften te collationeren en belangeloos zijn aantekeningen ter beschikking stelde.

⁴ Met dank aan O.J. Nienhuis, die mij op dit handschrift wees.

⁵ Met dank aan Mr. P. Westerveld van het Rijksarchief Limburg voor zijn geboden hulp.

Het stemma waarin de relatie tussen de mij bekende handschriften verbeeld wordt, ziet er naar alle waarschijnlijkheid als volgt uit:

De handschriften O^0 tot en met O^6 zijn niet bewaard gebleven, of althans nog niet gevonden; met de vetgedrukte letters worden de hierboven genoemde handschriften aangegeven. We willen hier niet al te diep ingaan op de analyse van de verschillende versies, maar de waarde van het stemma aan de hand van één voorbeeld illustreren.

Stel, we hebben een landgebruiker, Johan Jansen, die volgens de handschriften **A**, **B**, **C**, **D**, **E** en **F** 43 grazen gebruikt en volgens de handschriften **G**, **H** en **I** 33 grazen. We kunnen uit dit laatste concluderen dat ook de verloren gegane handschriften O^5 en O^6 de lezing '33 grazen' bevat zullen hebben. We willen natuurlijk graag weten wat de oorspronkelijke lezing is, ofwel: wat in handschrift O^0 stond. Als O^0 de lezing '33 grazen' bevat had, zullen ook O^1 en O^4 dat aantal gegeven hebben, omdat we die lezing ook nog in O^5 vermoeden. Dat zou echter betekenen dat minstens vier keer de verschrijving van 43 voor 33 gemaakt zou moeten zijn: bij het kopiëren van **A** uit O^0 , **B** en O^2 uit O^1 , van O^3 en O^4 uit O^2 en van **E** en **F** uit O^4 . Het is onwaarschijnlijk dat de verschrijving van 43 uit 33 verschillende keren, onafhankelijk van elkaar gemaakt wordt. Op grond van deze gegevens kunnen we dus concluderen dat de oorspronkelijke lezing van O^0 vermoedelijk 43 grazen zal hebben gegeven. Bij het afschrijven van O^5 naar O^4 is dan voor 43 ten onrechte 33 geschreven. Er is dan één keer een schrijffout gemaakt.

Dit betekent dus in het algemeen dat lezingen die enkel en alleen in handschriften 'onder' in het stemma gevonden wordt, in principe niet juist zullen zijn. Een variant die bij voorbeeld alleen in handschrift **H** gevonden wordt, zal dus nooit de juiste kunnen zijn. Anders ligt dat voor handschrift **A**: in een aantal gevallen is het door de optellingen van de grastallen duidelijk dat dit handschrift een juiste lezing geeft, terwijl alle andere handschriften een afwijking geven. In die gevallen is bij het afschrijven van O^0 naar O^1 een fout gemaakt, die in alle andere bewaard gebleven handschriften doorwerkte.

Helaas zijn niet alle gevallen zo eenvoudig, vooral omdat verschillende verschrijvingen bij Romeinse cijfers herhaalbaar zijn. Vooral het kopiëren van halven gaat dikwijls en onafhankelijk van elkaar mis. Halven bij Romeinse cijfers worden aangeduid door de laatste letter door te strepen: iiij is bijv. $3\frac{1}{2}$. Dit getal wordt gemakkelijk (niet alleen door ongeoeffende 21ste-eeuwse ogen) aangezien voor iiij,

ofwel 4, en een dergelijke verschrijving komen we in de verschillende handschriften bij het schotregister dikwijls tegen, onafhankelijk van elkaar. Omdat ook honderdtallen op die wijze worden aangeduid (iiij^c = 350, iiij^c = 400) vinden we ook bij de grotere getallen zeer regelmatig fouten met een verschil van 50.

Het tijdrovende onderzoek naar de verschillende handschriften heeft gelukkig zijn vruchten wel afgeleverd. Aanvankelijk leek meer dan de helft van de beschrijvingen van de zijleden in de verschillende handschriften fouten te bevatten, omdat het totaal van de grastallen niet overeenkwam met de gegeven som, of omdat het bedrag niet overeenkwam met één van beide totalen. Na vergelijking van de varianten kon het aantal 'foute' zijleden, waar meer dan enkele grazen niet verantwoord zijn, teruggebracht worden tot zeven. Het gaat daarbij om de volgende zijleden:

- II.6 heeft 25 grazen te weinig.
- IV.4/5 heeft 40 grazen te weinig.
- V.5/6 heeft ongeveer 100 jukken te weinig.
- VI.4/5 heeft 11 jukken te weinig.
- VII.1 heeft 32¾ juk te veel.
- VII.10 heeft 10 grazen te weinig.
- IX.5 heeft 40 grazen te weinig.

Als bij de totalen geen commentaar gegeven wordt, betekent dat dat de optelling van de grastallen, het opgegeven totaal en het plak- en stuiverschot per zijleed met elkaar overeenkomen, in een aantal gevallen door vergelijking van de bedragen in de verschillende handschriften. Bij het totale plak- en stuiverschot per schepperij is de optelling veelal niet kloppend te maken; dit is verder niet aangegeven. Door op deze wijze af te zien van commentaar in de gevallen waarbij met grote waarschijnlijkheid de juiste lezing gereconstrueerd kon worden en de keuzes uit het verband blijken, kon het notenapparaat beperkt worden tot de relevantste informatie, wat de editie met een aanzienlijk aantal pagina's verkortte.

Latere toevoegingen

Bij het opstellen van het stemma bleek dat sommige handschriften later nog aangepast zijn. In handschrift **C** vinden we in de Warffumer drie eden (VIII.2-4) 17de-eeuwse toevoegingen met onder andere een aantal namen van boerderijen. In **D**, een zusterhandschrift van **C**, zijn deze in de lopende tekst opgenomen, maar in **C'**, dat een afschrift van **C** moet zijn, ontbreken zij. De enige plausibele oplossing hiervoor is dat in het verloren handschrift **O**³ deze toevoegingen aangebracht zijn, *nadat C* vervaardigd is en ook *nadat C'* als kopie van **C** gemaakt is, maar voordat het in **D** afgeschreven is. De aanvullingen in **O**³ zijn vervolgens door een latere eigenaar van **C** ook in zijn handschrift overgenomen. Verder zijn overigens in de afschriften geen latere aanvullingen en correcties aangebracht.

Bij de tekst

De uitgave is gebaseerd op handschrift **A** dat in verreweg de meeste gevallen een juiste lezing geeft en bovendien een van de oudste overgeleverde handschriften is, uit omstreeks 1600. Als er reden is om aan te nemen dat dit handschrift een foutieve

variant geeft, wordt de verbeterde lezing gegeven en zijn de varianten in de noten benoemd. De keuze voor een alternatieve lezing is doorgaans gebaseerd op de relatie tussen grastallen, de totalen en het plak- en/of stuiverschot, alles in het licht van het stemma. Deze emendaties worden niet toegelicht als ze uit het verband herleidbaar zijn. Bedragen die zijn geëmend op grond van de totalen, worden bij voorbeeld niet expliciet aangegeven, maar als men een en ander narekent, blijkt wel waarom een bepaalde keuze gemaakt is. Als verschillende varianten mogelijk zijn, wordt dit in de noten aangegeven ('Lees wellicht ...'). Als in de noten alleen varianten staan zonder verder commentaar, zijn dit varianten die ons inziens niet relevant zijn en slechts volledigheidshalve verantwoord worden.

Als verschillende handschriften één variant delen, wordt deze steeds naar het eerste handschrift in het rijtje aangehaald: 'CDEGHI: unde. B: min.' betekent dus dat in de handschriften C, D, E, G, H en I steeds 'unde' of een vergelijkbaar woord genoemd wordt (bijv. 'ende'), maar dat de spelling 'unde' aan handschrift C ontleend is. Varianten die naar ons oordeel niet relevant zijn — een conclusie die aan de hand van het stemma vaak te trekken is — zijn niet opgenomen. Om toch een indruk te geven van de vele, vaak onbelangrijke afwijkingen in de verschillende afschriften zijn van de Rasquerder zijleden (V.3/4) wel alle varianten in de noten vermeld.

In de verschillende handschriften wordt aan het einde van iedere schepperij een overzicht gegeven van de omgang van de zijrechten. Deze overzichten zijn niet opgenomen.

Gebruikte munten en landmaten

De volgende munten worden in het register gebruikt: Emders gulden = 30 Gron. stuiver; arengulden = 10 Gron. stuiver; Groninger stuiver = 6 plakken; magerman = 1½ plak. In de latere toevoegingen vinden we nog: dalers (= 30 brabantse stuiver) en Brabantse stuivers (= 8 plakken). De oppervlakten worden in de meeste schepperijen uitgedrukt in grazen. Alleen in de schepperijen Baflo en Rasquert (V.), Obergum (VI.) en Entens (VIII.) worden jukken gehanteerd. Verder vinden we nog de vorling (dikwijls verkeerd begrepen en als 'verndel' = ¼ [juk] aangeduid) en het honderd = $\frac{2}{3}$ gras (ook verkeerd begrepen en als 100 [grazen] geïnterpreteerd). Ten slotte zijn er nog twee algemene aanduidingen: 'oort' of 'verendel' = ¼ en 'stige' = 20.

Op een enkele paleografische eigenaardigheid, die in de verloren gegane oertekst al voor zal zijn gekomen, willen we nog wijzen: in een aantal afschriften wordt de notatie X^c gebruikt. Normaliter staat deze aanduiding voor $10 \times 100 = 1000$, maar uit de context blijkt dat hier in een aantal gevallen 90 (= X^c) is bedoeld en enkele keren 100 (= I^c). In de Lutkesaaxumer eed komt bijv. X^cXII voor, waarmee ongetwijfeld 112 bedoeld is. Dit merkwaardige en dubbelzinnige gebruik heeft dan ook tot verwarring geleid bij de verschillende afschrijvers. Zo zien we in de Holwindster eed (X.5) dat de vermoedelijk oorspronkelijke lezing X^cII in de betekenis van 92 is gekopieerd als I^cII (102) en als III (3). In de Beyumer eed (III.9) is het getal X^cVI , waarmee 96 bedoeld is, foutief gelezen als XLVI (46) en zelfs als 1006, wat de eigenlijke betekenis van X^cVI is, ware het niet een onwaarschijnlijk groot oppervlakte.

I. Stedum

Onder die schepperije tho Stedum hoeren ses eeden

1. Heemwarder eedt
2. Lellenster eedt
3. Lutke Wijtwerder eedt
4. Crangeweester eedt
5. Weerster eedt
6. Dorpster eedt

I. 1. Heemwarder eedt

<i>Willem op die Venne</i>	91
<i>Peter Simens</i>	61
<i>Menno Syabbens</i>	51
<i>Arent Lamberts</i>	41
<i>Peter Hermans</i>	33
<i>Willem Ridder in 't Lege Landt</i>	23
<i>Johan Elynck</i>	23
<i>Claes Simons</i>	27
<i>Claes Frericks</i>	20
<i>Saspers weduwe</i>	22
<i>Nanne Sybolts</i>	29
<i>Gheert Entkens</i>	7
<i>Imme Holtynge</i>	7
<i>Herman Asinge</i>	8
<i>Tonnys Rewinck</i>	5
<i>Bartholomeus Rewinck</i>	5
<i>Bartholomeus Peters</i>	7
<i>Ulfert</i>	34
<i>Johan Geerts</i>	3
<i>Olde Geerdt</i>	3
<i>Renske</i>	2
<i>Claes Gerryts</i>	3
<i>Remke Fockens</i>	27
Noch <i>Remko</i> met sijn broeders	4

Summa 536 graesen, sal geven tot plac-kenschot 8½ arengulden. Soe holt hij over 26 graesen.

I. 2. Lellenster eedt

<i>Remmert tho Lellens</i>	55
<i>Willem Jansens</i>	120 gras

<i>Derick Pelgrim</i>	34
<i>Jurgen</i>	15
<i>Claes Bennens</i>	23
<i>Bartholomeus Peters</i>	38
<i>Thonnys Rewincks</i>	40
<i>Willem op die Venne</i>	14
<i>Herman Asinge</i>	4
<i>Imme Holtinge</i>	7
<i>Menno Syabbens</i>	9
<i>Bartholomeus Rewyncks</i>	55
<i>Peter Simons</i>	6
<i>Remko Fockens</i>	5
<i>Claes Gerryts</i>	8
<i>Derick</i>	5
<i>Jacob Ridder</i>	66
<i>Johan Tyardts</i>	25 gr. 1 hondert
<i>Arent Lamberts</i>	13
<i>Roelof Schroeder</i>	1

Summa 544 graesen ende 1 hondert, sall geven tot plac-kenschot 8½ arengulden 1½ stuvers. Soe holt hij over 24 graesen ende 1 hondert.

I. 3. Lutke Wijtwerder eedt

<i>Claes Gerryts</i>	19
De koster	2
Heer <i>Hendrick</i>	12
<i>Wessel</i>	6
<i>Grete Tyarcx</i>	11
<i>Claes Simons</i>	30
<i>Claes Frericx</i>	14
<i>Menno Syabbens</i>	4
<i>Willem op die Venne</i>	4
<i>Geert Eenkens</i>	13
<i>Johan Tyaerts</i>	5
<i>Peter Simons</i>	19
<i>Remke</i>	7
<i>Ulfert</i>	3
<i>Peter Hermans</i>	8
<i>Abel Remkens</i>	3½
<i>Johan Elynck</i>	62
<i>Thewes</i>	64
<i>Peter Doens</i>	41

<i>Wridtzer</i>	40
<i>Symon Jansen</i>	33

Summa 400½ graesen, sal geven tot plac-
kenschott 6 arengulden 3 stuvers. Soo
holt hij over 22½ gr.

I. 4. Crangeweerster eedt

<i>Quyryn Eppens</i>	11
<i>Johan Jacobs</i>	33
<i>Loech Jansen</i>	20
<i>Claes Thomas</i>	70
<i>Cornelys Peters</i>	56
<i>Peter Peters</i>	18
<i>Cornelys Lyuppens</i>	3
<i>Johan Willemsen</i>	3
<i>Claes Gerryts</i>	9
<i>Wypke Eppens</i>	19
<i>Johan Landt</i>	44
<i>Derick Ravelens</i>	44
<i>Eebel Renarts</i>	9
<i>Johan Hermans</i>	4
<i>Willem Jacobs</i>	1½
<i>Johan Claesen</i>	1½
<i>Ubbe Addens</i>	52

Summa 398 grasen, sal geven tot plac-
kenschott 6 arengulden 3 stuvers. Soe holt
hij over 20 gr.

I. 5. Weerster eedt

<i>Quiryryn Eppens</i>	23
<i>Heertgen Claesen</i>	42
<i>Luytgen Wybens</i>	10
<i>Jacob Peters</i>	23
<i>Johan Willemsen</i>	18
<i>Johan Jacobs</i>	25
<i>Johan van Dorsten</i>	19
<i>Claes Jansen</i>	21
<i>Bett</i>	9
<i>Noch</i>	14
<i>Jacob Claesen</i>	18
<i>Derick Jansen</i>	13
<i>Jantgen Jeltkens</i>	6

<i>Heer Johan</i>	12
<i>Heer Leffert</i>	8
<i>Geerd op die Harde</i>	19
<i>Siger Willems</i>	7
<i>Wridtzer Eppens</i>	4
<i>Cornelys Lippens</i>	19
<i>Die koster</i>	10
<i>Wypke</i>	18
<i>Lange Lubbert</i>	27
<i>Balthasar Wybens</i>	26
<i>Isebrandt Jacobs</i>	40 graesen
.....	ende 5 hondert
<i>Loech Jansen</i>	23
<i>Bett</i>	9
<i>Eppe Febens</i>	4
<i>Cornelys Peters</i>	6
<i>Grethe Eppens</i>	2 hondert
<i>Jurgen Wybens</i>	6

Summa 483 graesen mit noch een hon-
dert, sal geven tot plac-
kenschott 7 arengulden 7 stuvers. Soe holt hij over 21
graesen ende een hondert.

I. 6. Dorpster eedt

<i>Simon Brandts</i>	60
<i>Wessel</i>	20
<i>Heer Johan</i>	16
<i>Garbrandt</i>	54
<i>Claes Frericx</i>	4
<i>Grethe Tyarcx</i>	64
<i>Simon Jansen</i>	51
<i>Claes Paeschkens</i>	60
<i>Syger</i>	37
<i>'t Convent S. Annen</i>	16
<i>Johan Landt</i>	16
<i>Claes Gerryts</i>	18
<i>Die pastoer</i>	30
<i>Johan de Woest</i>	5
<i>Peter Dericx</i>	3
<i>Icke</i>	36

Summa 490 graesen, sal geven tot plac-
kenschott 7 arengulden 8 stuvers. Soo
holt hij over 22 gr.

Die schepper tho Stedum plecht van 't
plackenschott over te leveren 44
arengulden; sal nu voertaen geven 45
arengulden. Facit tot stuversschott 90
Embder gulden.

II. In 't Verndeel

Onder die schepperije in 't Verendeel sint
elf eeden

1. Buerster eedt
2. Doeken eedt anders Schaffers eedt
3. Hayen eedt anders die Middelste eedt
4. Willem Starcks eedt anders die derde eedt
5. Thesinger eedt
6. Nordtdijkster eedt
7. Eminge eedt
8. Rebber eedt
9. Liuwerde eedt
10. Roggen eedt
11. Karndingehuester eedt

II. 1. Buerster eedt

<i>Claes Heertgens</i>	40
<i>Peter Keme</i>	66
<i>Jacob Micheels</i>	37
<i>Willem Hollander</i>	40
<i>Jacob Ridder</i>	68
<i>Willem Jacobs</i>	9
<i>Johan Wendt</i>	100
Die Reytvenne	30
<i>Hille Ridders</i>	26

Hiernaevolget 't gebrueck des convents
ten Buiren

Die Koevenne	72
<i>Arent Muts landt</i>	80
<i>Johan Hindricx venne</i>	29
Bij Thyemaer	18
Noch daer bij	12
Summa 627 graesen, sal geven tot stuversschott 20 Embder gulden 12 stuvers; soo holt hij 15 graesen over.	

II. 2. Doecken eedt anders Schaffers eedt

<i>Jacob Jansen</i>	158
<i>Jacob Alberts</i>	113
<i>Itke Redmarts</i>	25
<i>Sicko Dericks</i>	51

Summa 347 graesen, sal geven tot stu-
versschott 11 Embder gulden 2 stuvers.
Soo holt hij over 15 graesen.

II. 3. Hayen eedt anders die Middelste eedt

<i>Hendrick Lubberts</i>	110
<i>Peter Hendricx</i>	41
<i>Claes Walyges</i>	20
<i>Abel Schulthe</i>	20
<i>Itke Redmars</i>	30
<i>Johan Arents</i>	15
<i>Ellyken op de Borch</i>	14
<i>Menno Harkens</i>	14
<i>Johan Hermans</i>	18
<i>Johan Hendricx</i>	16
<i>Barneke</i>	10
Juff. <i>Ulske Clandts</i>	10
<i>Jacob Micheels</i>	17
<i>Jacob Alberts</i>	7
Die hilligen tho Garmerwolde	1½

Summa 343½ graesen, sal geven tot stu-
versschott 11 Embder gulden min 1½ stu-
vers. Soe holt hij 15 gr. over.

II. 4. Willem Starcks eedt anders die Derde eedt

<i>Claes Walyges</i>	44
<i>Jacob Willems</i>	80
<i>Willem Bylinckher</i>	20
<i>Reyntgen Arents</i>	60
't Convent tho Thesinge	24
<i>Meynert Claesens</i>	37
<i>Gerryt Peter Hermans</i>	27
<i>Johan Hermans</i>	30
<i>Johan Hendricx</i>	22

Summa 344 graesen, sal geven tot stuyversschott 11 Embder gulden. Soe holt hij 14 graesen over.

II. 5. Thesinger eedt

<i>Jacob Peters</i>	60
Die Geestelicke Maechden	18
't Gebruick des convents tho Thesinge	
Die Bree Maeden	47
Noch twe vennen daerbij	24
Bij die waterloese	18
Twee vennen daerbij.....	18
Bett een venne	7
Die venne aen 't cloester	11
Die kercke.....	17
Die koevenne tho Thesinge	50
Bett een venne daerby.....	22

Summa 292 graesen, sal geven tot stuyversschot 9 Embder gulden 7 stuyvers. Soe holt hij 15 graesen over.

II. 6. Nordtdijckster eedt

<i>Johan Wilthes</i>	15
<i>Duyrth</i>	5
<i>Peter Kuiper</i>	83½
<i>Jaerle</i>	80
<i>Oltger</i>	45
<i>Wilthe Rolteman</i>	10
<i>Karyn</i>	35
<i>Claes</i>	35
<i>Enthe</i>	40
Die koster.....	12½
<i>Herman Conraedes</i>	52½
Die pastoer.....	55
<i>Buser</i>	54
<i>Lueke</i>	61
<i>Roelef</i>	18
<i>Barnke</i>	73½

Summa die van Nordtdijck hebben 700 graesen⁶ gemeeten landts, sollen geven tot stuyversschott 23 Embder gulden 10 stuyvers.

II. 7. Emynge eedt

<i>Renne Rewkens</i>	70
<i>Cornelys</i>	66
<i>Johan Oltgers</i>	108
<i>Berent Claesens</i>	68
<i>Gerryt tho Steerwolde</i>	162
Die Geestlijcke Maechden.....	30
<i>Jacob Peters</i>	6

Summa 510 graesen, sal geven tot stuyversschott 16½ Embder gulden. Soe holt hij 15 graesen over.

II. 8. Rebben eedt

<i>Jacob Foppens</i>	100
<i>Enno Frebis</i>	89
<i>Allert Reynts</i>	50
<i>Albert Jansen</i>	60
<i>Gerryt op Steerwolde</i>	28

Summa 327 graesen, sal geven tot stuyversschot 10 Embder gulden 7 stuyvers⁷; soe holt hij 15 graesen over.

II. 9. Liuwarde eedt

't Convent S. Anne	200 ⁸
<i>Lyzebet Frericx</i>	67
<i>Johan Clasen</i>	60
⁹ <i>Wyllem Hendricx</i>	50
<i>Griethe Folckerts</i>	39
<i>Ruert Jansen</i>	20
<i>Johan Gerbrantz</i>	20
<i>Peter Symons in 't Hoff</i>	26

Summa 482 graesen, sal geven tot stuyversschott 15 Embder gulden 12 stuyvers¹⁰. Soe holt hij 15 gr. over.

⁶ Het plakschot komt overeen met het opgegeven totaal. Optelling van de grastallen levert 675 grazen; zodat ergens nog 25 grazen ontbreken.

⁷ Lees wellicht: 12 stuyvers. **CEFH**: 10½ [**BDGI**: 11] *Empder gulden myn 3 st.*, wat eveneens overeenkomt met het opgegeven totaal.

⁸ **A**: 150. **BCDEFGHI**: 200.

⁹ **C**, in margine: *Thezinge*.

II. 10. Roggen eedt¹¹

't Convent S. Annen	170½
<i>Welmer Reerds</i>	113
<i>Harmen Peters</i>	12
<i>Gese Hermans</i>	53
<i>Claes Peters</i>	75
<i>Meynart Jansen</i>	34
't Convent tho Thesinge	9
Noch dat convent tho Thesinge	5½
welcker dat convent S. Anne plecht te gebruicken	

Summa 472 gras, sal geven tot st.schot 15 Embder gulden 18 st.¹²; soe holt hie 15 gras over.

II. 11. Carndinghuester eedt

't Convent tho S. Anne	48
<i>Folckert</i>	51
<i>Aleydt Heddens</i>	73½
<i>Lambert Geertsens</i>	56½
<i>Reyner Eyzinge</i>	73½
<i>Simon Jacobs</i>	20
<i>Hanns Peters</i>	59
<i>Thomas Claesen</i>	58½
<i>Tyae tho Nansum</i>	3½
<i>Loech Jansen ende Cornelys</i>	3½
<i>Claes Thomas</i>	3

Summa 450 gras, sal geven tot stuyversschot 14½ Embder gulden. Soe holt hij 15 graesen over.

Die schepper in 't Veerendel sal opbrengen tot plackenschott 79 arengulden. Facit tot stuyversschott 158 Embder gulden.

¹⁰ Lees wellicht: 17 stuyvers. **BCEFHI**: 15½ [DG: 16] *Emd.g. und 2 st.*, wat eveneens overeenkomt met het opgegeven totaal.

¹¹ **B**: hierbij m.a.h. *alias Hemmerwolder eedt*.

¹² Lees wellicht 7 stuyvers. **BCDEFH**: 15½ [G: 16. I: 26] *Emd.g. min 8 st.*, hetgeen eveneens overeenkomt met het opgegeven totaal.

III. Tho Bedum in Inredijck

In die schepperije tho Bedum in Inredijck sijn negen eeden met haer zijllweeren in den karspel tho Bedum, te weten:

1. Wijckster eedt alias Laenster eedt
2. Wytsenborchs eedt
3. Wydts eedt anders Pouta eedt
4. Elderdehuester eedt
5. Sauwerwolder eedt
6. Noerdtwolder eedt
7. Noerddijckster eedt
8. Suydtwolder eedt
9. Beyumer eedt

III. 1. Wijckster eedt anders Laenster eedt met sijn 11 zijllweeren

- a-b. Monnyke Eerste ende Anderde weer
<i>Thomas Sickens</i>	113
Van den heert tho Schultnge.....	37
<i>Johan Gerryts</i>	14
- c. Schultinge Eerste zijlweer
Van den heert tho Schultinge.....	90
- d. Schultinge Lutke zijlweer
<i>Johan Gerryts</i>	35
<i>Johan ten Poell</i>	12
<i>Johan Hindricx</i>	12
- e. Mentet Menteda zijlweer
<i>Johan Hindricx</i>	38
<i>Peter Abels</i>	12
<i>Anna by Schultinge</i>	30
- f. Remmerts zijlweer
<i>Peter Abels</i>	39
<i>Lambert Sywerts</i>	18
<i>Tonnys Remkens</i>	19

g-i.	Focko Eerste, Anderde ende Derde zijlweer	<i>Simon Oltgers</i> 10	<i>Thonnys Sloethuis</i> 45
	<i>Rytze Peters</i> 120		
	<i>Willem Meus</i> 40	c.	Wytse Anderde zijlweer
	<i>Julle Azinge</i> 40	<i>Jacob Peters</i> 7½	<i>Simon Oltgers</i> 22
	<i>Johan Gysens</i> 7	<i>Thonnys Sloethuis</i> 8	<i>Jacob in die Moeryaen</i> 6
j.	Campe Folckerde zijlweer	<i>Claes Feckels</i> 2	
	<i>Johan ten Poell</i> 86		
k.	Mensuma Eerste zijlweer	d.	Eppe Taekema zijlweer
	<i>Meus Taekens</i> 30	<i>Simon Oltgers</i> 23	<i>Jacob Peters</i> 7½
	<i>Julle Azinge</i> 10	<i>Meus Taekens</i> 9	<i>Peter Florys</i> 3
	<i>Oesbrandt</i> 6	<i>Meynart Meus</i> 4	<i>Baewe Claesens</i> 6
	<i>Willem Meus</i> 6		
	<i>Peter Aepkens</i> 3½		
	<i>Peter Abels</i> 5		

Summa Wijckster ofte Laenster eedt met die 11 zijlweeren 823½ graesen¹³, sal geven tott [plackenschot 13½ arensgr. 2 st. ende¹⁴ 1 magerman. Facit to st.schot 27 Emdr g. ende 13½ st.¹⁵]¹⁶.

III.2. Wytser oft Wytsenborchs eedt met sijn 10 zijlweeren

a.	Mensuma Anderde zijlweer	e.	Syweka zijlweer
	<i>Meus Taekens</i> 30	<i>Jacob Peters</i> 22	<i>Johan Gysens</i> 17
	<i>Julle Azinge</i> 10	<i>Derick Wyrtsom</i> 3	<i>Willem Ellens</i> 4
	<i>Peter Abels</i> 3½	<i>Katharina Thonnys</i> 6	<i>Albert Peters</i> 5
	<i>Peter Aepkens</i> 2½	<i>Willem Peters</i> 7½	<i>Gyse Jansens</i> 2½
	<i>Johan ten Poel</i> 2½	<i>Peter Peters</i> 2½	
b.	Wytse Eerste zijlweer	f.	Athama zijlweer
	<i>Julle Azinge</i> 30	<i>Jacob Claesen</i> 26	<i>Neynck</i> 8
		<i>Tonnys by dat Capell</i> 9	<i>Meynert Meus</i> 9
		<i>Syert Bawkens</i> 3	<i>Claes Peters</i> 4
		<i>Derick Willemsen</i> 11	

¹³ Zie hieronder. **ABCDEFGH**: 822½. **I**: 823.

¹⁴ **B**: min. **CDEFGHI**: ende.

¹⁵ **CDEFGHI**: ende 13½ st. ontbr.

¹⁶ Aldus **B**. Ontbr. **A**. De optelling van de grastallen, het plackschot (volgens de lezing in **CDEFGHI**) en het stuiverschot (volgens de lezing in **B**) komen alle overeen met 823½ gras.

g. Caethers hals¹⁷ zijlweer

Peter Gerrits 39

¹⁷ **A**: halff. **BCDEFGHI**: hals.

<i>Jacob Peters</i> in die Moeryaen	10
<i>Ludouwe</i>	2
De smitt.....	2
<i>Otte Schroeder</i>	2
<i>Neese</i>	4
<i>Evert Mondtt</i>	4
<i>Simon Garmens</i>	2
<i>Claes Feckels</i>	4
<i>Derick Willems</i>	11
<i>Meus Taekens</i>	2½

h. Schelto Asinge zijlweer

Die pastoer.....	41
<i>Derck Willems</i>	18
<i>Peter Jansen</i> bij die zijl.....	4

i. Ode zijlweer bij die dijck

<i>Azinge Tyaerts</i>	39
<i>Peter Jacobs</i>	8
<i>Thonnys</i> bij die <i>Capelle</i>	26
<i>Peter Jansen</i> bij die zijl.....	6
<i>Derck Willemsen</i>	7
<i>Meynert Jansen</i>	2½

j. Eelt Eelts zijlweer¹⁸

<i>Jacob Dericks</i>	28
<i>Peter Abels</i>	27½
<i>Simon Garmens</i>	20½
<i>Hindrick Jacobs</i>	4

Summa Wytser eedt met die 10 zijlweeren 685 grasen, sal geven tott [pl.schot 11 ar.g. ende 1 oert ende 2 st. Facit to st.schot 22½ Emders g. 12 st.]¹⁹.

¹⁸ **A:** *Eelt Eelts zijlweer*. **BEFGHI:** *Eltetz zijlweer*. **CD:** ontbreekt.

¹⁹ Aldus **BCDEFGHI** [**CD:** ende 1 oert ontbr. **G:** 23 i.p.v. 22½. **H:** 41 i.p.v. 11]. Ontbr. **A:** Optelling van de grastallen met de voorgestelde emendaties levert het opgegeven totaal. Zowel het plakschot als het stuiverschot komen echter overeen met 687 grasen, dus 2 grasen te veel.

III. 3. Wyds eedt tho Elderdehuisen, daer Pouta in licht, met sijn 7 zijlweeren

a. *Neynck Wiggers* zijlweer

<i>Neynck Wiggers</i>	60
<i>Peter Aepkens</i>	15
<i>Johannes Koster</i>	7½
<i>Hermannus Koster</i>	7½

b. *Catharine Tonny's* zijlweer

<i>Catharyne Tonny's</i>	34
<i>Johan Peters</i>	36
<i>Claes Feckels</i>	20

c. *Johann[e]s Gysens* Eerste zijlweer

<i>Johannes Gysens</i>	25
<i>Willem Peters</i>	10
<i>Simon Simonsen</i>	25
<i>Johan Berents</i>	5
<i>Johan Willemsen</i>	13
<i>Albert Peters</i>	12

d. *Johannes Gysens* Anderde zijlweer

<i>Johannes Gysens</i>	6
<i>Albert Peters</i>	12
<i>Peter Aepkens</i>	2
<i>Meus Taekens</i>	7½
<i>Evert Mont</i> ende <i>Azinge</i> t'saemen.....	1
<i>Cathrine Thonnys</i>	4
<i>Bauwe Claesens</i>	4
<i>Meister Geerd</i>	5
<i>Johan Berents</i>	6
<i>Simon Simonsen</i>	22
<i>Luert</i> ²⁰ <i>Mennens</i>	7
<i>Hindrick Jansen</i>	12
<i>Meynert Jansen</i>	5

e. *Albert Peters* Eerste zijlweer

<i>Albert Peters</i>	57
<i>Luert Mennens</i>	6

²⁰ **A:** *Evert*. **BCDEFGHI:** *Luiert*.

<i>Gyse Jansen</i>	10
<i>Johan Willemsen</i>	17
f. <i>Albert Peters</i> Anderde zijlweer	
<i>Albert Peters</i>	10
<i>Jacob Hendricx</i> ende <i>Catharyna</i> <i>Thonnys t'saemen</i>	30
<i>Neynck Wiggers</i>	17
<i>Claes Feckels</i>	20
<i>Meinart Jansen</i>	12½

g. <i>Jacob Hendricx</i> Eerste zijlweer	
<i>Jacob Hendricx</i>	5
<i>Cathrine Thonnys</i>	9
<i>Johan Peters</i>	28
<i>Johannes Koster</i>	7
<i>Hermannus Koster</i>	8
<i>Heer Johan</i>	6
<i>Claes Feckels</i>	2
Die pastoer	3
<i>Oesbrandt</i>	8½

Summa Wydts eedt oft Poutahuester eedt met sijn 7 zijlweeren 619½ graesen, sal geven tott [plackenschot 12 arentzgulden ende 7 pl. Facit to st.schot 24 emd. g. ende 7 st.]²¹.

III. 4. Elderdehuester eedt met sijn 8 zijlweeren

a. <i>Jacob Hendricx</i> Anderde zijlweer	
<i>Jacob Hendricx</i>	26
<i>Oesbrandt</i>	20
<i>Nanno tho Suidtwolde</i>	20
<i>Peeter Frericx</i>	11½

²¹ Aldus **BCDEFGHI** [E: 6½ pl. i.p.v. 7 pl.]. Ontbr. A. Optelling van de grastallen levert het opgegeven totaal. Zowel plakschot als stuiverschot komt overeen met 727 grazen, dus 107½ gras te veel; waarschijnlijk is er verwarring met het schot van de volgende zijleed: dat komt overeen met 622 grazen bij een totaal van 713½ grazen, dus 108½ gras te veel.

b. <i>Frederick Claesens</i> zijlweer	
<i>Frederick Claesens</i>	17
<i>Meister Geerd</i>	5
Die kercke	14
<i>Peter Aepkens</i>	47
<i>Nanno tho Suidtwolde</i>	7

c. <i>Peter Frericx</i> zijlweer	
<i>Peter Frericx</i>	42
<i>Derick Wyrztum</i>	15
<i>Peter Aepkens</i>	10
<i>Nanno tho Suidtwolde</i>	12
<i>Joannes Koster</i>	5
<i>Oesbrandt</i>	6

d. <i>Willem Ellens</i> zijlweer	
<i>Willem Ellens</i>	50
<i>Nanno tho Suidtwolde</i>	22½
<i>Peter Frericx</i>	2½
<i>Oesbrandt</i>	7
<i>Joannes Koster</i>	8

e. <i>Derick Wyrztum</i> zijlweer	
<i>Derick Wyrztum</i>	60
<i>Frericx Claesens</i>	26

f. <i>Willem Hermans</i> zijlweer	
<i>Willem Hermans</i>	50
<i>Frericx Claesens</i>	37
<i>Nanne tho Suidtwolde</i>	3

g. <i>Derick Alberts</i> zijlweer	
<i>Derick Alberts</i>	60
<i>Willem Hermans</i>	20
<i>Jacob in die Moeryaen</i>	10
<i>Joannes Koster</i>	4

h. <i>Bartolt Everts</i> zijlweer	
<i>Bartolt Everts</i>	13
<i>Abel Remkens</i>	12

Pastoer tho Bedum.....	8	<i>Nanno Peyens</i>	24
<i>Peter Meynarts</i>	5	<i>Reyner Syerts</i>	24
<i>Heyno Jansen</i>	8	<i>Thomas Egberts</i>	5
Bett <i>Heyno</i> voors.	7½	<i>Bauwe Claesens</i>	37
<i>Peter Jansen</i>	16½		
<i>Evert Mont</i>	15	d. <i>Peter Meynerts</i> zijlweer	
<i>Thomas Egberts</i>	7	<i>Peter Meynerts</i>	14½ ²³
<i>Jacob in die Moeryaen</i>	4	<i>Bartolt Everts</i>	21
Summa Elderdehuister eedt met sijnen 8		<i>Claes Reerds</i>	10
zijlweeren 713½ graesen, sal geven tott		<i>Claes Alberts</i>	3
[plackenschot 10 arentzgulden ende 3½ st.		Pastoer tho Dijkhorne	8
1 plack. Facit tot st.schot 20 Embder		<i>Albert Dericx</i>	3
gulden ende 22 st.] ²²			

III. 5. Sauwerderwolder eedt met sijn 9 zijlweeren

a. Syger Frix zijlweer

<i>Syger Fricx</i>	26
<i>Cornelys Coerts</i>	40
<i>Claes Peters</i>	12
<i>Derick Eysens</i>	2½
<i>Peter Florys</i>	5
<i>Johan Frericx</i>	2

b. *Peter Jansens* zijlweer

<i>Peter Jansen</i>	14
<i>Hayo Jansen</i>	8
<i>Evert Mont</i> ende <i>Azinge</i> t'saemen	5
<i>Thomas Egberts</i>	11
<i>Reyner Syerts</i>	12½
<i>Nanne Peyens</i>	8
<i>Drewes Alofs</i>	14
<i>Menolt tho Dijkhorne</i>	17

c. *Syert Bawkens* zijlweer

<i>Syert Bawkens</i>	3
----------------------------	---

d. *Peter Meynerts* zijlweer

<i>Peter Meynerts</i>	14½ ²³
<i>Bartolt Everts</i>	21
<i>Claes Reerds</i>	10
<i>Claes Alberts</i>	3
Pastoer tho Dijkhorne	8
<i>Albert Dericx</i>	3

e. *Claes Alberts* zijlweer

<i>Claes Alberts</i>	22
<i>Peter Meynerts</i>	20
<i>Bartolt Everts</i>	20
<i>Peter Jansen</i>	3
<i>Menolt tho Dijkhorne</i>	8
Pastoer tho Dijkhorne	11
<i>Hendrick Willrycks</i>	3

f. *Reyner Syerts* zijlweer

<i>Reyner Syerts</i>	16
<i>Nanno Peyens</i>	4
<i>Derick Eysens</i>	2½
<i>Claes Peters</i>	17
<i>Cornelys Koerds</i>	8
<i>Syert Bawkens</i>	8
<i>Bauwe Claesens</i>	14
<i>Jacob Peters</i>	4
<i>Johan Fredericx</i>	2
<i>Hayno Jansen</i>	8

g. *Herman Jarges* zijlweer

<i>Herman Jarges</i> met die meyer.....	90 ²⁴
t'weeten een volle zijlweer	

²² Aldus **CDEFGHI**. Ontbr. **AB**. Optelling van de grastallen levert het opgegeven totaal. Zowel plackschot als stuiverschot komt overeen 622 grazen, dus 108½ gras te weinig; waarschijnlijk is er verwarring met het zijlschot van de vorige zijleed, waar juist een overschot van 107½ gras is.

²³ Lees wellicht 44½ (zie hieronder bij het totaal van deze zijleed). **A**: 14½. **BCDEFGHI**: 18½. **G**: 17½

²⁴ **ACDEFGHI**: 90, resp. x^c (in feite: x^c). **B**: 1000 (= x^c).

h. *Derick Eysens* zijlweer

<i>Derick Eysens</i>	41
<i>Claes Peters</i>	12
<i>Merten in die Ossenweyde</i>	21½
<i>Reyner Peters</i>	20

i. *Claes Peters* zijlweer

<i>Claes Peters</i>	45
<i>Reyner ende Marten in die Ossenweyde</i>	37

Summa Sauwerderwolder eedt met sijn 9 zijlweeren 796½ grasen, sal geven tott [plackenschot 7½²⁵ arentzgulden 2½ st. ende 1 magerman tho behoeff der zijlen ende to die overgaringe 4½ arentzg. Facit tho stuverschot 17½ Emd. g. ende 1½ st. tot profit der zijlen ende 9 Emd. g. tho die overgaringe]²⁶.

III. 6. Noertwolder eedt

Die pastoer	47
Die vicarius	25
Die koster	8
<i>Derick Jacobs</i>	57
<i>Johan Alefs</i>	53
<i>Marrygen Heindricx</i>	52
<i>Gerryt Peters</i>	58
<i>Cornelys Mertens</i>	34
<i>Claes Mentens</i>	60
<i>Peter Jacobs</i> bij die Poel	74

²⁵ Lees vermoedelijk: 8½.

²⁶ Aldus **BCDEFGHI** [**G**: 8 i.p.v. 7½]. Ontbr. **A**. Hier zijn vermoedelijk twee fouten gemaakt. Optelling van de grastallen levert 766½ grazen, dus 30 minder dan het opgegeven totaal van 796½ grazen, dat wel overeenkomt met het stuiverschot. Alle zijlweeren zijn ongeveer 90 grazen groot, behalve Peter Meynerts zijlweer. Als het gebruik van *Peter Meynerts* op 44½ grazen gesteld wordt en voor het plackenschot 8½ i.p.v. 7½ arentzgulden gelezen wordt, komt alles overeen.

<i>Fosse</i>	62
<i>Simon Simens</i>	18
<i>Johan Mellens</i>	43
<i>Simon Peters</i>	12
<i>Tyaert</i>	28
<i>Claes Jan[sen]</i>	5
<i>Albert Thewes</i>	36
<i>Johan Hendricx</i>	18
<i>Roelef Remmerts</i>	19
<i>Drewes Rentinck</i>	50
<i>Johan Krabbe</i> met sijne parthen	25
<i>Johan Thedema</i>	12
<i>Willem Lubberts</i>	12
<i>Johan Smaele</i>	24
<i>Hiddo Onsten</i> weduwe	6
<i>Claes Barelts</i>	13

Dese naebeschreven schieten in Waeneka-
ma

<i>Derick Eysens</i>	32
<i>Reyner Peters</i>	8
<i>Merten Gerryts</i>	12
<i>Wychoet</i>	30

Summa Noerdtwolder eedt, als Waeneka-
ma zijlweer daertho is, 933 graesen, mar
als die voors. Waenekema zijlweer is tott
Sauwerwolder eedt, soo isset 851 graesen,
sal geven tott [plackenschot 11 ar.gulden
ende ½ st. noch 3½²⁷ ar.g. to die
overgaringe. Facit tho stuverschot 22
Emd. g. ende 3 st. tho der zijlen profit
ende 9 Emd. g. tho der overgaringe]²⁸.

III. 7. Noerddijkster eedt

Noerddijkster eedt is 800 gras gemeten
landt ende sal geven tot plackenschot
13 arens gulden 4 vleemschen²⁹. Facit tot
stuversschott [21 Emd. g. ende vijfftehalff
tho der overgaringe.]³⁰

²⁷ **B**: 3½. **CDEFGHI**: 4½.

²⁸ Aldus **BCDEFGHI** [**CDEFG**: 2200 i.p.v. 22]
G: 1½ i.p.v. ½]. Ontbr. **A**.

III. 8. Suidtwolder eedt

daervan *Folckert Hermans* anno
1553 een bediener is gewest

<i>Folckert Hermans</i>	65
<i>Hessel Allens</i>	103
<i>Lange Tymen</i>	21
<i>Johan Arents</i>	42
<i>Merten Claesens</i>	32
<i>Geertken op Dwingelborch</i>	60
<i>Johan Alberts</i>	61
<i>Bawke Thomas</i>	45 alias 50 ³¹
<i>Hessel Wobbens</i>	50
<i>Simon Popkens</i>	50
<i>Nanne Eysens</i>	35
Die pastoer tho Suidtwolde	60
<i>Meister Alef</i>	20
<i>Abel Koster</i>	4
<i>Lambert Kuiper</i>	16
<i>Johan Heynens</i>	18
<i>Johan Arents</i>	36
<i>Egbert Lubberts</i>	77
<i>Doctor Johan Sickinge</i>	4
<i>Jacob Simons</i>	6
<i>Ulfert</i>	42
<i>Bartolt Jansen</i>	34
Die pastoer tho Noertwolde.....	10
<i>Fosse</i>	24
<i>Heer Douwe</i>	18
Die koster tho Noertwolde.....	18
<i>Johan Mellens</i>	5
<i>Roelef Remmerts</i>	6
<i>Albert Thewens</i>	12
<i>Jacob buiten Dijcks</i>	6
<i>Grums Nanne</i>	10
<i>Simon Simonsen</i>	4

²⁹ **BCEF**: 10½ [**DGHI**: 11] ar.g. 3 st. 2 plack tho behoeff der zijlen, noch 2½ [**G**: 3] ar.g. tho die overgaringe.

³⁰ Aldus **BCDEFGHI** [**CEFGHI**: vijftich. **D**: 5 i.p.v. vijfttehalff]. Ontbr. **A**. Op grond van het plackschot zou men hier verwachten: 21 Emders gulden 20 st., en 5 Emders gulden tot der overgaringe.

³¹ **ABEFGH**: 45 alias 50 gr. **CD**: 45 alias 5. **I**: 50.

<i>Tyaerdt</i>	5
<i>Johan Westvreese</i>	15
<i>Evert van Covorden</i>	17
<i>Claes Heerkens</i>	10
<i>Garment Hoerentkens</i>	12
<i>Berent van Rottum</i>	6

Summa Suidtwolder eedt 1059 graesen, sal geven tott [plackenschot] [13 ar.g. ende 1½ st. tho behoeff der zijlen, noch 4½ [arengulden]³² tho behoeff der overgaringe. Facit tot stuverschot 26 Emd. g. 9 st. tot der zijlen profit ende 9 Emd. g. tot die overgaringe]³³.

III. 9. Beyumer eedt

den doe ter tijdt *Jacob Symons*
bedient heft, anno 1553

<i>Jacob Simons</i>	54
<i>Luytgen Klinckerts</i>	39
<i>Onno Abelens</i>	55
Die voechden van S. Geertruyd.....	25
<i>Lubbert Stevens</i>	60
<i>Aylko Kamminga</i>	49
<i>Geert Jansen</i>	5
<i>Johan bij Banckheer</i> ³⁴	23
<i>Johan Heynens</i>	60
<i>Berent van Rottum</i>	7
<i>Lambert Micheels</i>	34
<i>Berent Knockenhouwer</i>	28
<i>Cathrina tho Hoegerbrugge</i>	21
<i>Geert</i> ³⁵ <i>Ewens</i>	19
<i>Jonge Johan Smaele</i>	14
<i>Johan Heylens</i>	15
<i>Johan Arents</i>	13
<i>Derick in die Waege</i>	16
<i>Claes Knoekenhouwer</i>	16
<i>Frerick van Eesens</i>	27 ³⁶

³² Aldus **CDEFGHI**. Ontbr. **B**.

³³ Aldus **BCDEFGHI** [**BG**: 2 i.p.v. 1½]. Ontbr. **A**.

³⁴ **A**: bij Banckheer. **B**: bij Lanckheer. **CDEFGHI**: Bylinckheer, resp. bij Bylinckheer.

³⁵ **B**: Griete.

³⁶ **AB**: 27. **CDEFGHI**: 17.

<i>Johan Egberts</i>	14
<i>Zascher van Heringa</i>	11
<i>Arent van Begbargen</i>	30
<i>Doctor Johan Sickinga</i>	58
<i>Meester Alef</i>	9
<i>Abel Koster</i>	5
<i>Johan Klinckerts</i>	80
<i>Johan Peters</i>	49
<i>Derick Wyrtszum</i>	50
<i>Marten Claesen</i>	16
<i>Loech Koenerts weduwe</i>	96 ³⁷
<i>Hessel Allens</i>	9
<i>Johan Alberts</i>	14
<i>Peter ter Brugge</i>	23
<i>Peter Koerds</i>	74

Summa Beyumer eedt 1118³⁸ graesen, sal geven tott [pl.schot 14 ar.g. ende 8 pl. tot behoeff der zijlen, noch 4½ ar.g. tot die overgaringe. Facit to stuyverschot 28 Emd. g. ende 8 st. tho der zijle profit ende 9 Emd. g. tho die overgaringe]³⁹.

Die schepper tho Bedum in Inredijck sal opbrengen tot plackenschott 100 arengulden. Facit tot stuyverschot 200 Embder gulden.

IV. Wynsum

In diese schepperije tho Winsum hoeren vijf eeden ende sint anno 1553 overgegeven:

1. Kydser eedt
2. Monnyke eedt
3. Onderwerumster eedt
4. Winsumer eedt ende
5. Billingeweerster eedt

³⁷ A: 96. B: 1006 (= XCVI). CDEFGHI: XLVI (= 46). De verwarring lijkt terug te voeren op verkeerde interpretatie van een oorspronkelijke lezing in Romeinse cijfers XCVI (= 96).

³⁸ A: 1018. BCDEFGHI: 1118.

³⁹ Aldus BCDEFGHI. A ontbr.

IV. 1. Kydtzer eedt

<i>Pauwe Jacobs, nu Wybe</i>	33 ⁴⁰
<i>Roelef Jansens</i>	16
<i>Eylert Alberts</i>	18
<i>Beertyen op die Haever</i>	26
<i>Tonnys Remkens</i>	70
<i>Jacob op die Haever</i>	75
<i>Abel tho Onderwerum</i>	13
<i>Peter Jansen bij die zijl</i>	26
<i>Asinge Tyaerts</i>	9
<i>Lambert Sywerts</i>	36
<i>Simon Garbrants</i>	10
<i>Meester Geerd</i>	4
<i>Peter Abels</i>	6
<i>Jacob Dericks, Abel Ellens</i>	3½
<i>Frerick Claesens</i>	9
<i>Claes Reerts tho Dijcxhorne</i>	7
<i>Peter Meinerts</i>	7½
<i>Johan van Metelen</i>	15
<i>Asinge Luerts</i>	3½
<i>Reyntgen Arents</i>	3½
<i>Heyno Jansen... 2 grasen myn ½ verndel</i> ⁴¹	

Summa 391 graesen min ½ verendel⁴², sal geven tot plackenschott 6 arengulden. Soe holt hij over 31⁴³ graesen min ½ verendel⁴⁴. Facit tot stuyverschot [12 Emd. g.]⁴⁵.

IV. 2. Monnyk eedt alias Haverster eedt

<i>Gertruydt op die Haever</i>	105
<i>Beertyen op die Haever</i>	109
<i>Syger tho Onderendam</i>	56
<i>Abel Onnens</i>	115

⁴⁰ A: 33. BCDEFGHI: 32.

⁴¹ Lees wellicht: *forling*.

⁴² Lees wellicht: *forling*.

⁴³ AG: 31. BCDEFHI: 30½.

⁴⁴ Lees wellicht: *forling*. Het plackschot komt overeen met het opgegeven totaal. De optelling van de grastallen levert echter 393 grazen min ½ verendel (c.q. *forling*), dus 2 grazen te veel.

⁴⁵ Aldus B. C(met 17de-eeuwse hand)EG: 12 daler. Ontbr. ADFHI.

<i>Joannes Koster</i>	3
<i>Derick Pormer</i>	5
<i>Garment Schroeder</i>	5½ ⁴⁶
<i>Aylke Garbrandt</i>	11
<i>Peter bij die Zijl</i>	3
<i>Johan Kistemaecker</i>	3½ ⁴⁷
<i>Quirynd Ockens</i>	16½
<i>Albert Jansen</i>	7
<i>Abel Onnens</i>	14½ ⁴⁸

Summa 454 grasen, sal geven tot plackenschott 7 arengulden; soe holt hij over 34 gr. Facit tot stuversschott 14 Embder gulden.

IV. 3. Onderweeumster eedt

<i>Julle Bennens</i>	12
<i>Johan Reyntyens</i> ⁴⁹	7
<i>Abel Syabbens</i>	77
<i>Derick Pormer</i>	78½ ⁵⁰
<i>Jan Nanninges</i>	56½
<i>Cornelys Reerts</i>	15
<i>Garment Schroeder</i>	6
<i>Joannes Koster</i>	5
<i>Quirynd Ockens</i>	32½
<i>Johan Kistemaecker</i>	8
<i>Almer</i>	3½
<i>Die pastoer</i>	23½
<i>Die pastoers meyer</i>	13
<i>Remko Tysen</i>	39
<i>Albert Jansen</i>	24
<i>Beertyeen op die Haver</i>	22
<i>Peter in Schellingeham</i>	9
<i>Abel Onnens</i>	20
<i>Cathrine Johan Menolts</i>	20½
<i>Hendrick Tapper</i>	5
<i>Evert Geerts</i>	3
<i>Peter bij die Zijl</i>	3
<i>Aylke Garbrandts</i>	3
<i>Focke op die Schoele</i>	5

⁴⁶ AB: 5½. CDEFGHI: 6.

⁴⁷ ABHI: 4. CDEFG: 3½.

⁴⁸ ABEF: 14½. CDG: 19½. HI: 14.

⁴⁹ A: Wyntyens. BCDEFHI: Reintiens.

⁵⁰ ACDEFG: 58½. B: 78½. HI: 59.

Noch liggen in desen eedt 12½ graesen utherdijcx ende 11 graesen weertlandes, die nyewarldes geschoeten hebben.

Summa 491 graesen met die utherdijcken ende wyerden, sal geven tot plackenschott 7½ arengulden; soe holt hij over 41 gr. Facit tot stuversschott [15 daler⁵¹].

IV. 4 en 5. Winsummer eedt ende Billin-geweester eedt

<i>Claes Lamberts</i>	120
<i>Jacob Tyaerts</i>	35
<i>Heer Geerd</i>	20
<i>Allert</i>	17
<i>Peter Reyners</i>	4 ⁵²
<i>Reyntgen</i>	13½
<i>Lyse</i>	5
<i>Thee</i>	10
<i>Neynck</i>	27 ⁵³
<i>Johan Reerts</i>	23½ ⁵⁴
<i>Johan Heynens</i>	75
<i>Simon Meynerts</i>	62
<i>Johan Tichler</i>	39
<i>Peter Annens</i>	39
<i>Willem</i>	32 ⁵⁵
<i>Johan Nanninges</i>	21½
<i>Derick Pormer</i>	11
<i>Popke</i>	32
<i>Gerdt Leewe</i>	41½
<i>Johan Borck van Doesborch</i>	8
<i>Dat gasthuis</i>	4
<i>Claes Verwer</i>	1½
<i>Tammo Glaesemaecker</i>	12
<i>Jonge Geerd</i>	7½

Dit naebeschreven heft nye geschoeten

<i>Focko Ripperda</i>	162
<i>Peter Broerkes</i>	129

⁵¹ Aldus C(met 17de-eeuwse hand)EG. Ontbr. ABDFHI.

⁵² ABDEFGHI: 4. CD: 3½.

⁵³ AB: 27. CDEFGHI: 17.

⁵⁴ ACEF: 23½. B: 13½. D: 34. GHI: 24.

⁵⁵ AB: 32. CDEFGHI: 12.

Entke 45
Pastoer 4
Die koster.....4
 Summa 1015⁵⁶ gr., sollen t'saemen geven tot plackenschott 13 arengulden; soe blijft daer over 235 grasen. Facit tot stuvessschott [26 daler]⁵⁷.

Die schepper tot Winsumer ende Billingeweerster eeden plegen oever te leveren van plackenschott 29 arengulden; sal nu voertaen geven 33½ arengulden. Facit tot stuvessschott 69 Embder gulden⁵⁸.

V. Baffelt ende Rasqwert

Die schepperije tho Baffelt ende Raswert in 't Halveamt heft soeven eeden:

1. Baffelder westereedt
2. Baffelder oestereedt
- 3, 4. Rasqwerder twee eeden
- 5, 6. Inaldingumer twee eeden
7. Saexumer anders Erensteheemster eedt

V. 1. Baffelder westereedt

Hendrick Koerts.....61
Lawrens 36
Claes Goens 30½
Herman Goens.....41
Ytet 34
Johan op die Venne.....30
Geert Backer.....17
Derick Backer 4
Marrigen Bowknechts.....19

⁵⁶ Het plakschot komt overeen met het opgegeven totaal. Optelling van de grastallen komt echter op 975 grasen, zodat ergens 40 grasen ontbreken.

⁵⁷ Aldus C (met 17de-eeuwse hand)EG. Ontbr. **ABDFHI**.

⁵⁸ **AB**: 69 Embder gulden. **HI**: 69 daler. **C** (met 17de-eeuwse hand)**DEG**: 67 dal. br. stu. schodt. *Geft nu niéd meer an der hoefmester als 60 dal.* **F**: niet ingevuld.

Aleyt Mennens..... 1
Arent Hilkuma..... 55
Jurgen bij 't Hoff 17
Frederick Schroeder 2½
Frederick op 't Rewoldt 40
Simon op 't Rewolt..... 24
Lamberts kinderen op 't Rewolt..... 12
Bruen tho Ranum 3½
Aylko tho Dijxhorne..... 6
Jemme tho Saxum 3
Drewes tho Saexum ..... ½
Lue tho Rasqwert 4
Jacob Sywerts tho Rasqwert..... 2

Summa 444⁵⁹ jucken, sollen geven tott plackenschott 7 arengulden. Soe holt hij over 24 jucken.

V. 2. Baffelder oestereedt

Pastoer tho Baffelt 45
Johan Mepsche ..... ½
Johannes Koster 9
Meynert op die Dyngen..... 30
Hille op Sassumaheert 60
Goe bij dat Maer..... 20
Johan Mertens 45
Peter op die Venne..... 20
Talle Schroeders 1

Summa 230½ jucken, sollen geven tot plackenschott 3½ arengulden. Soe holt hij over 20½ jucken.

V. 3 en 4. Rasqwerder twee eeden

't Convent tho Warffum 70
Johan Bolthe 9
Ryckert bij die Meden 4
Frederick bij de Meden..... 7½⁶⁰
Coert bij den Till..... 3½
Johan op den Zijl 8

⁵⁹ Het plakschot komt overeen met het opgegeven totaal. Optelling van de juktallen levert echter 443 jucken, zodat nog ergens 1 juk ontbreekt.

⁶⁰ **ABCDEFHI**: 7½. **G**: 8.

<i>Melle Hermans</i>	12	<i>Laurens</i>	73 jucken min 1 verendel ⁷⁵
<i>Syamke</i>	6	<i>Pastoer in den Andell</i>	40
<i>Heer Derick tho Warffum</i>	6	<i>Syabbe</i>	24
<i>Jacob Tyarcx</i>	4½ ⁶¹ jucken	<i>Azinge</i>	29
.....	min een forlinck ⁶²	<i>Hanns</i>	25
<i>Peter Fockens</i>	3½ ⁶³ jucken	<i>Jelteke</i>	26
.....	min twee forlingen ⁶⁴	<i>Cornelys</i>	39
<i>Syweke</i>	7	<i>Die vicarius tho Baffelt</i>	3
<i>Jacob Goens</i>	14	<i>Johan Mepsche</i>	1 juck
<i>Elle</i>	2½	.....	der Calender landt
<i>Abel Jansen tho Rasqwert</i>	59½ ⁶⁵	<i>Hayo</i>	31
<i>Peter Geerts</i>	38	<i>Johan Claesen</i>	18
<i>Johan Simens</i>	43	<i>Sicke</i>	15
<i>Julle</i>	32½ ⁶⁶	<i>Herman</i>	17
<i>Melle Anne</i> ⁶⁷	6	<i>Tonnys</i>	6 jucken myn 3 forlingen ⁷⁶
<i>Heindrick Velinck</i>	16	<i>Bruen</i>	8
<i>Eyse Jacobs</i>	16½ ⁶⁸	<i>Simon</i>	2½ ⁷⁷
<i>Jacob Sywerts</i>	55	<i>Frick</i>	7
<i>Johan Saspers</i>	4 ⁶⁹ jucken	<i>Johan</i>	26
.....	ende 2 forlingen	<i>Fockel Jan</i>	2
<i>Lue Boelens</i>	31½ ⁷⁰	<i>Hendrick</i>	10
<i>Edske</i>	3	<i>Jacob</i>	6 jucken ende 1 forlinck
<i>Arendt</i>	36½ ⁷¹	<i>Tonnys Koster</i>	2½ ⁷⁸
<i>Micheel</i>	31	<i>Remke</i>	6
<i>Johan</i> ⁷²	12	<i>Albert</i>	23 jucken min 1 verendel ⁷⁹
<i>Roelef</i>	8	<i>Harke</i> ⁸⁰ <i>Peters</i>	26½ ⁸¹
<i>Jacob tho Hoytingehues</i>	92	<i>Pastoer op die Breda</i>	15
<i>Jarch Meenkens</i>	81½ ⁷³	<i>Geerd</i>	12 ⁸²
<i>Peter</i>	39½ ⁷⁴	<i>Hoeyke</i>	7
<i>Evert</i>	32	<i>Julle</i>	20
<i>Luert</i>	19½	<i>Die koster tho Baffelt</i> 2 jucken min 2 forlingen	

⁶¹ ABCDFHI: 4½. E: 3½. G: 4.

⁶² AB: een forlinck. CDEFGH: 1 verdendel. I: ½.

⁶³ AG: 4. BCDEFHI: 3½.

⁶⁴ ABEFGHI: forlingen. CD: verdendel.

⁶⁵ ACDEFHI: 59½. B: 58½. G: 60.

⁶⁶ ABHI: 33. CDEFG: 32½.

⁶⁷ A: Melle Anne. B: Melle. CDEFGHI: Melle Aven.

⁶⁸ ABCDEFHI: 16½. G: 17.

⁶⁹ ACDEFGHI: 4. B: 3.

⁷⁰ ABCDEFHI: 31½. G: 32.

⁷¹ ABCDEFHI: 36½. G: 37.

⁷² B: Johan S.

⁷³ ABCDEFHI: 81½. G: 82.

⁷⁴ ABCDEFGH: 39½. I: 93½.

⁷⁵ AEFghi: 73 jucken min 1 verendel. B: 73 min 1 forl. CD: 70 myn 1 verdendel.

⁷⁶ ABCDEFGI: myn 3 forlingen. H: in 3 forlingen.

⁷⁷ ACDEFGHI: 2½. G: 3.

⁷⁸ ABCDEFHI: 2½. G: 3.

⁷⁹ A: 23 jucken min 1 verendel. B: 23. CDEFGH: 23 jucken ½ forl. mynder. I: 13 jucken ½ forl. minder.

⁸⁰ Lees wellicht Harmen. ACDEFGHI: Harke. B: Harmen.

⁸¹ ACDEFHI: 26½. G: 27.

⁸² Aldus A. BCDEFGHI: ontbr.

<i>Marriken Bowknechts</i>	1½
<i>Derick Backer</i>	6
Die mullener	14 forlingen ⁸³
<i>Itett</i>	2
<i>Herman Goens</i>	14 forlingen ⁸⁴
<i>Luert</i>	3
<i>Drewes tho Saexum</i>	35
<i>Jemme Menolts</i>	38 ⁸⁵
<i>Hille op Sissuma heert</i>	14 forlingen ⁸⁶
<i>Jeltke</i>	8
<i>Hendrick</i>	5
<i>Herman Gortemaecker</i>	½
<i>Lange Peter</i>	½
<i>Bruen Jansen</i>	3 forlingen
<i>Wyntken</i>	1 ⁸⁷ juck ende 3 forlingen
<i>Claes Menkens</i>	½
<i>Johan Mennens</i>	½
<i>Herman Jansen</i> . 2 jucken min 1 forlinck ⁸⁸	
<i>Peter</i>	1
<i>Alle</i>	1
<i>Heyno</i>	1
<i>Aleyt</i>	1
<i>Jurgen</i>	4 forlingen ⁸⁹
<i>Cornelys</i>	1 ⁹⁰
<i>Ewe</i>	1
<i>Talle Hendricx</i>	12 ⁹¹

Hier is noch een heert landes, Azinge Aylkema heert genoempt, den gebroederen *Van Ewsum* behoerende, daer nywarlde⁹² zijlschott van is gegeven, aengesien dat zijrecht ende dijkrecht daer stedes op valt, ende is een staende eedt, deshalven plecht die heert altoes vrij te wesen, voer haer aerbeyt ende moeysell,

⁸³ **A:** forlingen. **BCDEFGHI:** [jucken]

⁸⁴ **A:** forlingen. **BCDEFGHI:** [jucken]

⁸⁵ **A:** 38. **BCDEFGHI:** 28.

⁸⁶ **A:** forlingen. **BCDEFGHI:** [jucken]

⁸⁷ **ABCEFGHI:** 1. **D:** ½.

⁸⁸ **ACDEFGH:** 2 jucken min 1 forlinck. **B:** 2. **I:** aantal ontbreekt.

⁸⁹ **A:** 4 forlingen. **BCDEFGHI:** 1.

⁹⁰ **A:** 1. **BCDEFGHI:** 4.

⁹¹ **A:** 12. **BCDEFGHI:** 1.

⁹² = nooit.

welcker heert voors. licht in die jaertaxt voor 82½⁹³ jucken, in welcke summa voorsc. bereckent is 10 jucken wyertlandes binnen die Dorpsloet liggende, ende geen uthwaeteringe hebbende. Dit allent woe voors. die gemeene schepperen aenmerckende met die beswaeringe van den staenden eedt, hebben den selfsten heert gelaeten dat die sal verschoeten worden voor 30 jucken, opdat sie niet schijnen sal allheel exempt te wesen.

Noch hier buiten gereckent den heert tho Meyema, den *Johan Mepsche* overgegeven heft voor 60 jucken, licht nochtans in die jaertaxt voor 106 jucken, met noch 12½⁹⁴ jucken van den praebendaet landt.

Summa 1548⁹⁵ jucken met noch 2 forlingen, solen geven tot plackenschott 25 arens gulden. Soe holden sie over 48 jucken.

V. 5, 6. Inaldingumer twee eeden

<i>Hendrick Jansen</i>	79
<i>Roelef Peters</i>	91 ⁹⁶
<i>Garment Ements</i>	31½
Pastoer tho Inaldingum	58
Heer Sywert vicarius	35
Die koster	13 jucken unde 8 forlingen
<i>Johan Geerkens</i>	10
<i>Lutke Herman</i>	2
<i>Gerryt op't Steenhuis</i>	71
<i>Peter tho Sandtfort</i>	40

⁹³ **ABCDEFHI:** 82½. **G:** 83.

⁹⁴ **ABCDEFHI:** 12½. **EG:** 13½.

⁹⁵ Als de vorlingen buiten beschouwing gelaten worden, komen het plakschot, het opgegeven totaal en de optelling van de juktallen (met de voorgestelde emendaties) met elkaar overeen, indien we Asinga Ailkema heerd met 30 jucken en Meima heerd met 60 jucken meetellen. Het opgegeven totaal telt echter nog 2 vorlingen en de optelling nog 46 vorlingen.

⁹⁶ Lees wellicht 101. **ACDEFGHI:** 91, resp. x^cl. **B:** 101 (= f^t).

<i>Hille tho Sandtfort</i>	6
<i>Claes Garmens</i>	73
<i>Abel Jansen</i>	19½
<i>Sicke Sassens</i>	53
<i>Garment Claesen</i>	20
<i>Thonys tho Abbeweer</i>	42½
<i>Lunsche</i>	43
<i>Lambert tho Abbeweer</i>	42½
<i>Julle Bewens</i>	30½
<i>Eppe over 't Diep</i>	6
<i>Peter Micheels</i>	3
<i>Johan Sickens</i>	3½
<i>Egbert</i>	3
<i>Olde Welmoet</i>	2
<i>Die van Meyema</i>	9
<i>Jacob Sywerts</i>	6
<i>Peter op die Marne</i>	2
<i>Hille op Sassuma heert</i>	22
<i>Bett</i>	8
<i>Marriken Bowknechts</i>	3 ⁹⁷
<i>Goeë op die Dyngen</i>	6
<i>Meynert op die Dyngen</i>	11
<i>Herman Goens</i>	5½
<i>Itett</i>	5 jucken myn 2 forlinge
<i>Claes Goens</i>	2
<i>Henrick Backer</i>	4
<i>Aleytt Mennens</i>	8 forlingen ⁹⁸
<i>S. Catharine praebende</i>	7
<i>Peter tho Warffum</i>	10
<i>Hanneken</i>	4
<i>Reene Tonnys</i>	4
<i>S. Annen vicarye</i>	7½
<i>Pastoer tho Baffelde</i>	15
<i>Die koster tho Baffelde</i>	2
<i>Geert Backer</i>	½
<i>Merten tho Ranum</i>	3
<i>Jurgen tho Obergum</i>	8
<i>Herman Elevelt</i>	—

Summa 923½ jucken⁹⁹, sollen tot plac-
kenschott geven 15¹⁰⁰ arengulden. Soo
blijven over 25½¹⁰¹ jucken.

⁹⁷ **A:** 3 jucken. **BCDEFGHI:** 3 forling.

⁹⁸ **AB:** 8 forlingen. **CDEFGHI:** 8 [jucken].

V. 7. Saexumer ofte Eerensteheimster eedt

<i>Pastoer tho Mensingweer</i>	19
<i>Johan Gerrys</i>	4
<i>Claes op die Horne</i>	5
<i>Johan Heertkens</i>	15
<i>Meys[ter] Johan Ulffers</i>	18½ ¹⁰²
<i>Aemke op Schaphalsterzyl</i>	2
<i>Edske op Wilsterlandt</i>	49½ ¹⁰³
<i>Lambert tho Saexum</i>	71
<i>Drewes tho Saexum</i>	29
<i>Jemme tho Saexum</i>	6
<i>Micheel ende Johannes op</i> <i>Westermaden</i>	2
<i>Johan Mepsche</i>	3
<i>Jacob Sywerts</i>	1½
<i>Marryken Bowknechts</i>	9½ ¹⁰⁴
<i>Itert tho Baffelt</i>	12
<i>Hendrick tho Eerensteheim</i>	112 ¹⁰⁵
<i>Popko tho Eerensteheim</i>	116½ ¹⁰⁶

Summa 475½ jucken, sal geven tott
plackenschott 7½ arengulden; soe blijft
daer over 25½ jucken.

Die schepper tho Rasqwert in 't Halve-
amt plecht van 't plackenschott over te
leveren 48 arengulden; sal nu voertaen
opbrengen 50 arengulden. Facit tot
stuverschott 100 Embder gulden.

⁹⁹ Het plakschot komt overeen met het
opgegeven totaal. Optelling van de juktallen
levert echter 824½ juk en 10 vorlingen, zodat nog
ongeveer 100 jukken missen.

¹⁰⁰ **A:** 7½. **BCDEFGHI:** 15.

¹⁰¹ **A:** 25½. **BCEFGHI:** 23½. **D:** 24.

¹⁰² **ACDEFG:** 18½. **B:** 17½. **HI:** 19.

¹⁰³ **ACDEFG:** 49½. **B:** 48½. **HI:** 49.

¹⁰⁴ **ACDEFG:** 9½. **B:** 8½. **HI:** 9.

¹⁰⁵ **ABCDEFGHI:** 112 resp. x^cxii. Bedoeld is dus
eigenlijk: f^cxii.

¹⁰⁶ **A:** 115½. **BCDEFGHI:** 116½ resp. x^cxvi½.
Bedoeld is dus eigenlijk: f^cxvi½.

VI. Obregum

Onder die schepperije tho Obregum in 't Halveampt sint vijf eeden:

- 1, 2. Obregumer twee eeden
3. Maerhuister eedt
- 4, 5. Ranumer twee eeden

VI. 1, 2. Obregumer twee eeden

<i>Jacob Isebrandts</i> kinderen.....	57½
<i>Johan Annens</i> tho Fockumahues	38½
<i>Johan Tichler</i>	8
<i>Tyaert</i>	9
<i>Johan Verwer</i>	4
<i>Mews Mertens</i>	19½
<i>Jacob Eysens</i>	26
<i>Geert Backer</i>	17
<i>Jurgen Jansen</i>	24½
<i>Julle Benens</i>	2½
<i>Cornelys Fockens</i>	20
<i>Claes Kremer</i>	2½
<i>Berent van Lingen</i>	2½
<i>Johan Pannebacker</i>	½
Pastoer tho Obregum	33
Die koster aldaer	3½

Summa 268½ jucken, sollen geven tot plackenschott 4 arengulden. Soe holden se over 28½ jucken.

VI. 3. Maerhuister eedt

<i>Johan Dornenbusch</i>	115½
<i>Jacob Eysens</i>	17½
<i>Jurgen Jansen</i>	12
't Gasthuis tho Obregum	7½
Pastoer tho Obregum	4
<i>Eppe Mullener</i>	4
<i>Claes Peters</i>	80
<i>Aemke op Schaphalsterzyl</i>	5
<i>Eene Peter Hermans</i>	63
Pastoer tho Maerhuisen	11½
<i>Cornelys Ennens</i>	39
<i>Edske Ockens</i>	63
<i>Sicko tho Maerhuisen</i>	13½

<i>Arent tho Ranum</i>	7½
<i>Herman Wever</i>	½
<i>Claes Jansen</i>	4½

Summa 449 jucken, sal geven tott plackenschott 7 arengulden. Soe holt hij over 29 jucken¹⁰⁷.

VI. 4, 5. Ranumer twee eeden

Pastoer tho Ranum.....	36
<i>Merten Broerkens</i>	66
<i>Merten Peters</i>	62
<i>Arent tho Ranum</i>	48
<i>Juffer Anna Mepsche</i>	30
<i>Claes Tysen</i>	27
<i>Bruen</i>	15½
Noch 2 jucken wiertlandes, die nywarlde zijlschott, noch heerenschattinge gegeven hebben, ende die bruicken twee schaemel harten.	
<i>Johan Drenth</i>	3
<i>Jemme tho Saexum</i>	3
<i>Aleyt Mennens</i>	2
<i>Marryken Bowknechts</i>	3
<i>Claes Goens</i>	7½
<i>Johan Mertens</i>	32½
<i>Hille op Sassumaheert</i>	4
<i>Meynert op die Dyngen</i>	10
<i>Herman</i>	30
<i>Peter Sandtfort</i>	14
<i>Thonnys tho Abbaweer</i>	8
<i>Lambert op Reewolts</i> kinder	64
<i>Julle Fockens</i>	32
<i>Cornelys Fockens</i>	10
<i>Johan Annens</i> op Fockumahuis	36
<i>Jacob Isebrandts</i> kinderen.....	22½
<i>Johan Tichler</i>	3
<i>Tyaert</i>	5
<i>Jacob Eysens</i>	49½ ¹⁰⁸

¹⁰⁷ Het plakschot komt overeen met het opgegeven totaal. Optelling van de juktallen levert echter 448 jukken, dus ergens ontbreekt nog 1 juk.

¹⁰⁸ ADEFG: 49½. B: 48½. CHI: 49.

<i>Jurgen Jansen</i>	5
Pastoer tho Obergum	4
Die koster tho Obergum	2
<i>Tamme Glasmaecker</i>	7
<i>Claes Kremer</i>	18 ¹⁰⁹
<i>Berent van Lingen</i>	3½ ¹¹⁰
<i>Peter Reynerts</i>	1
<i>Olde Cathryne</i>	7½ ¹¹¹
<i>Herman Wever</i>	3½
<i>Claes Hollander</i>	1
<i>Willem in 't Aelandt</i>	2½
<i>Eene Peter Hermans</i>	vijf verendell ¹¹²

Summa 691 jucken min 1 verendell, sollen geven tot plackenschott 11 arengulden. So holden sie over 30¼ jucken¹¹³.

Die schepper van Obregum plecht van 't plackenschott over te leveren 28 arengulden. Sall nu voortaan geven 28½ arengulden. Facit tott stiversschott 57 Embder gulden.

VII. Ewsum in 't Oesterampt

Onder dese schepperije gehoeren teyn eeden:

1. Doernuwarder eedt
2. Diddingehuister eedt
3. Middelstumer eedt
4. Westerwiltwerder eedt
5. Engeweester eedt
6. Roedeschoelster eedt
7. Canteser eedt
8. Stitswarder eedt
9. Eelswerder eedt
10. Rottumer eedt

¹⁰⁹ AB: 18. CDEFGHI: 17½.

¹¹⁰ A: 3½. BCDEFGHI: 4.

¹¹¹ A: 7½. BCDEFHI: 6½. G: 7.

¹¹² AB: vijf verendell. CDEFGHI: 5.

¹¹³ Het plakschot komt overeen met het opgegeven totaal. Optelling van de juktallen levert 679¾ jukken op, dus ergens ontbreken nog 11 jukken.

VII. 1. Dornuwarder eedt

den die junckheren *Van Ewsum* altoes bedienen ofte bedienen laeten.

+ Dat gebruick tho Ewsum.....	123
<i>Meyndt in den Oerth</i>	80
<i>Joachum Hayens</i>	48
<i>Johan Kuyper</i>	18
<i>Johan Willemsen</i>	18
<i>Hendrick Kamerlinck</i>	9
<i>Johan Mullener</i>	3½
<i>Tymen Peters</i>	15
<i>Mense Ockens</i>	30
<i>Garbrant Jacobs</i>	6
Pastoer tho Dornuwert.....	36½
<i>Joest Pouwels</i>	6
<i>Johan Roelefs</i>	25
<i>Albert Gerrits</i>	39½ ¹¹⁴
<i>Tonnys Wibbens</i>	40
Koster tho Dornuwert.....	9
<i>Wobbe Stevens</i>	15½
<i>Grete Lutgens</i>	3
<i>Peter Simens</i>	19
<i>Tapper Tonnys</i>	1½
<i>Hendrick Kuyper</i>	49
<i>Johan Jonge</i>	62
<i>Alle Allertsen</i>	8½
+ <i>Hercules Ewsum</i>	30
<i>Johan Kruyse</i>	5½
<i>Jacob tho Vrontyll</i>	29
<i>Claes Tymens</i>	19
<i>Otto Borgers</i>	3 ¹¹⁵
<i>Roelef Jansen</i>	14
<i>Hercules Ewsum</i>	22
't Convent tho S. Anne.....	24
<i>Rycxte Alberts</i>	20
<i>Kunne Mensens</i>	48
<i>Pelgrum Rentinck</i>	45
<i>Rytske</i> ¹¹⁶ <i>Tyarcksen</i>	45
<i>Johan Jacobs</i>	40

¹¹⁴ AEG: 39½. BF: 38½. CDHI: 39.

¹¹⁵ AB: 3. CDEFGHI: 3 vordendel.

¹¹⁶ A: Rytske. BCDEFGHI: Rixte.

<i>Johan Tichler</i>	53
<i>Claes Everts</i>	53½
+ <i>Meyo Enthens</i>	40
<i>Die Deelvenne</i>	30
<i>Willem op Hayemehuis</i>	72
<i>Peter op die Meensch[e]re</i>	32
<i>Cathrine op Sickumaheert</i>	32
<i>Jacob Boelens</i>	18
○ <i>Hermannus Koster</i>	7½
<i>Die organist</i>	12
<i>Albert Claesen</i>	7
<i>Rochus tho Menckeweer</i>	5
<i>Eebele tho Stitswert</i>	2
<i>Johan Everts</i>	1
<i>Jeltke Tewes</i>	1
<i>Pastoer tho Canthes</i>	7
<i>Willrick Ubbens</i>	12
<i>Onno Dericx</i>	2½
<i>Dietert tho Canthes</i>	1¼ ¹¹⁷
<i>Wybe Renekens</i>	¾ ¹¹⁸

Summa 1166 graesen min een verendel (daer die teckenen bij sint, die sint ongereckent¹¹⁹), sollen geven tot plackenschott 18 arengulden. Soo blijft daer over 86 graesen min een verendeel van een gras¹²⁰.

VII. 2. Diddingehuister eedt

<i>Johan Willems op Gaykesborch</i>	53
<i>Mr. Hendrick van Weerst Kemerlinck</i>	15
<i>Jacob die Groete</i>	8
<i>Joachim Hayens</i>	32
<i>Johan Kuper nu Peter Mertens</i>	23
<i>Take Timens nu Menke Menkema heert genoempt</i>	30

¹¹⁷ A: 1¼. B: 5. CDEFGHI: 5 verndel.

¹¹⁸ ACDEFGHI: ¾. B: 3.

¹¹⁹ Deze 'teckenen' (drie kruisjes en één rondje) ontbreken in alle handschriften, behalve in A.

¹²⁰ Het plakschot komt overeen met het opgegeven totaal. Optelling van de grastallen, zonder de gemarkeerden, levert 1198½ grazen, zodat ergens 32¾ gras te veel te boek staat.

<i>Isebrandt Simens</i>	54
<i>Reenke tho Startingehuisen</i>	8
<i>EWke Mepsche op Luert Caeters heert</i> .	23
<i>Gerryt Peters</i>	44
<i>Egbert Brants</i>	16
<i>Hendrick Druige</i>	24
<i>Peter Isebrandts</i>	30
<i>Alle Hermans</i>	14
<i>Mr. Hercules vede nunc Ewsum</i>	5
<i>Geerdts Smitt</i>	12

Summa 391 graesen, sal geven tot plackenschott 6 arengulden. Soo blijft daer over 31 graesen.

VII. 3. Middelstumer eedt

den nu ter tijdt *Roelef Jansen* bedient.

<i>Pastoer tho Middelstum</i>	47
<i>Mester Hercules</i>	41
<i>Hermannus Koster</i>	2
<i>Roelef Jansen</i>	49
<i>Meyo Enthens</i>	19 ¹²¹
<i>Gerryt op die Brecken</i>	54
<i>Johan Jacobs</i>	16
<i>Johan Kruse</i>	5
<i>Reyner Doens ende Grete Thomas t'saemen</i>	6
<i>Mr. Albert Barbier</i>	25
<i>Grete Jacobs</i>	8
<i>Geert Schoemaecker</i>	8
<i>Grete Luitgens</i>	3
<i>Mr. Hendrick Kemerlinck</i>	14
<i>Frederick Claesen</i>	14½
<i>Peter Jonge</i>	22
<i>Johan Peters</i>	6
<i>Taeke bij die Pompe</i>	4
<i>Lubbert Jansen</i>	10
<i>Tonnys Kistemaecker</i>	6
<i>Bartholomeus Hermans</i>	19
<i>Jacob Kuiper</i>	8

¹²¹ AB: 19. CDEFGHI: 19 grasen, synt ongereckent. Uit het opgegeven totaal blijkt dat deze 19 grazen inderdaad niet meegeteld zijn.

<i>Bartruyt Jansen</i>	1
Heer <i>Johan</i> , nu heer <i>Ewolt</i>	8
<i>Johan Mullener</i>	11
Summa 387½ graesen, sal geven tot plackenschott 6 arengulden. Soe blijft daer over 28 ¹²² graesen.	

VII. 4. Westerwijtwerder eedt,
den nu ter tijdt *Ebele Reyners*
bedient

<i>Edze Wrydtzers</i>	72
<i>Styne Roelefs</i>	44
<i>Claes Peters</i>	35
<i>Menko Hiddens</i>	24
<i>Anna Reners</i>	76
<i>Johan Hermans</i>	77
<i>Bruen Willems</i>	32
<i>Johan Jansen</i> op die wierde	50
<i>Loech Jansen</i>	18
<i>Tyaert Cornelys</i>	9
<i>Claes Thomas</i>	5
<i>Cornelys Schroer</i>	6
<i>Jantyen Jeltkens</i>	33
<i>Derick Jansen</i>	21
Die koster tho <i>Huisinge</i>	3
Heer <i>Willem</i> tho <i>Wijtwert</i>	35

Summa 540 graesen, sal geven tot
plackenschott 8½ arengulden. Soe blijft
daer over 30 graesen.

VII. 5. Engeweerster eedt
den nu ter tijdt *Reyntgen Dericx*
bedient

Die pastoer tho <i>Westerwijtwert</i>	80
Heer <i>Willem</i>	13½
<i>Peter Edzens</i>	81
<i>Gerryt Jansen</i>	26
<i>Derick tho Karningezijl</i>	80
<i>Meyo Enthens</i>	15
<i>Thomas</i>	7
<i>Johan Kuiper</i>	20

¹²² Lees: 27½. ACDEFGHI: 28. B: 8.

<i>Tonnys Jansen</i>	1
<i>Hannskén Peters</i>	1
<i>Johan Jacobs</i>	63
<i>Tyae tho Nanzum</i>	86
<i>Simon Jansen</i>	80
<i>Claes Tymens</i>	30
Heer <i>Johan</i> , nu <i>H. Ewolt</i> tho <i>Middel-</i> <i>stum</i>	6
<i>Johan Kruise</i>	8
<i>Johan Menkens</i>	9
Die pastoer ende vicarius t'saemen	1
<i>Reyntgen Dericx</i>	40
Die koster tho <i>Middelstum</i>	6
<i>Derick Lamberts</i> , <i>Glymersheert</i> genoemt	31
<i>Claes Gysens</i>	21
<i>Claes Lamberts</i>	24
<i>Tonnys Koster</i>	4
<i>Anne Reyners</i>	5
<i>Menke Hiddens</i>	2
Die <i>Hollander</i>	11

Summa 751½ graesen, sal geven tot
plackenschott 12 arengulden. Soe blijft
daer over 31½ grasen.

VII. 6. Roederschoelster eedt
den die hofmester van 't uuterhuis
oft Roederschoele altoes bedient

<i>Roelef Jansen</i> op die <i>Roederschoele</i> ...	38
<i>Pouwél Jacobs</i>	68
<i>Eylert Alberts</i>	90
<i>Merten Cornelys</i>	76
<i>Lambert</i>	18

Summa 290 grasen, sal geven tot
plackenschott 4½ arengulden. Soo blijft
daer over 20 graesen.

VII. 7. Canteser eedt
den nu ter tijdt *Heyno Sywerts*
bedient

<i>Johan tho Barckhuis</i>	170
<i>Meyse Everts</i>	47

<i>Peter Knasse</i>	45
<i>Anna Lawrens</i>	14½
<i>Heyno Sywerts</i>	80
<i>Heyno Ewens erfgenaemen</i>	10
<i>Reneke Wybens</i>	17
Die vicarius tho Canthes.....	3
<i>Onne tho Canthes</i>	10
Pastoer tho Canthes	44
<i>Laurens Backer</i>	31
<i>Ubbo Ritskens</i>	18½
<i>Willrick Ubbens</i>	2½
Die heer <i>Van Eewsum</i>	9
<i>Menno in die Boerden</i>	27
<i>Dietert Organist</i>	¾
<i>Hendrick op die Wech</i>	8
<i>Jacob Neynx</i>	1
<i>Lambert op die Suidtwende</i>	80
<i>Ebel tho Stitswert</i>	50½
<i>Jacob Boelens</i>	5½
<i>Ide Everts</i>	34
<i>Tewes Jeltkens</i>	6
<i>Johan Alberts</i>	1½
<i>Herman Smitt</i>	7
Pastoer tho Dornwart.....	11
<i>Hendrick Kuiper</i>	9
<i>Wobbe Stevens</i>	14
<i>Cathrine op Sickumaheert</i>	28
<i>Tonnys tho Dornuwart</i>	5
<i>Albert Gerrys</i>	6

Summa 796 graesen min een verendeel, sal geven tot plaeckenschott 12 arengulden 7½ stuver. Soo blijft daer over 30¾ graesen.

VII. 8. Stitswarder eedt

den nu ter tijdt *Johan Alberts* bedient

<i>Anna Kocks</i>	60
<i>Reerdt Jansen</i>	70
<i>Tewes Schroeder</i>	3
<i>Cornelys weduwe</i>	1
<i>Anna Syammens</i>	30
<i>Herman Smitt</i>	54

<i>Johan Everts</i>	15
Die koster tho Stitswardt	4
<i>Tewes Jeltkens</i>	2½
Pastoer tho Stitswerdt	3
<i>Ebele tho Stitswerdt</i>	10
<i>Johan Alberts</i>	36½
<i>Jurgen Jansen</i>	24
<i>Lambert op die Suidtwende</i>	34
<i>Heyno Sywerts</i>	11
<i>Reneke Wybens</i>	15
<i>Johan Eppens</i>	11
<i>Cornelys Eysens</i>	5
<i>Peter Jeltkens</i>	4
<i>Bartholomeus</i>	2
Pastoer tho Canthes	4
<i>Ocko tho Walsweer</i>	9½
Noch die wierden de nie geschoeten hebben:	
<i>Peter Jeltkens</i>	4 hondert
<i>Bartholomeus</i>	1½ hondert
<i>Peter Knasse</i>	1 hondert
<i>Willrick Ubbens</i>	1 hondert

Summa 416 grasen, sal geven tot pl.schot 6½ arentzgulden; soe blijvet daer over 26 grasen.

VII. 9. Eelswarder eedt

den nu ter tijdt *Cornelys Eysens* bedient

<i>Cornelys Eysens</i>	46½
<i>Johan Eppens</i>	53½
Die Knoll	98
<i>Anna Kocks</i>	24
<i>Reerdt Jansen</i>	30
<i>Tewes Schroeder</i>	9
<i>Lutke Cornelys</i>	4
Die koster tho Stitswerdt	4
<i>Peter Knas</i>	5
<i>Heyno Sywerts</i>	2
<i>Willrick Ubbens</i>	4
<i>Reenke Wybens</i>	3
<i>Ocko tho Walsweer</i>	3
<i>Peter Jeltkens</i>	16

<i>Eyso Roelefs</i>	12
<i>Bartolt Smidt</i>	2

Summa 316 graesen, sal geven tot plackenschott 4½ arengulden ende een oerth. Soe blijft daer over 31 graesen.

VII. 10. Rottumer eedt

den nu ter tijdt *Johan Barchuis* bedient

Dat convent tho Rottum met dat voorwarck oft cloester tho Betlehem, gebruicken 350

<i>Johan op Dynxstede</i>	100
<i>Cornelis op die Tyuchen</i>	100
<i>Anna Kocks</i>	80
<i>Cornelys Eysens</i>	40
<i>Itke tho Helwert</i>	44½
<i>Gerryt tho Helwert</i>	40
<i>Johan Menckens</i>	15

Somma 779½¹²³ grasen, sal geven tot pl.schot 12½ arengulden; soe blijfft daer over 29½¹²⁴ grasen.

Die schepper van Dornuwert, te weten Ewsumer Schepperije, plecht van 't plackenschott over te leveren 82 arengulden. Sal nu voortaan geven 88 arengulden. Facit tot stiversschott 176¹²⁵ Embder gulden.

VIII. Enthes in 't Oesterampt

Onder Enthes schepperije in 't Oesterampt sindt vijf eeden:

1. Menkeweester eedt
- 2, 3, 4. Warffumer dry eeden
5. Usquarder eedt

¹²³ Het plackschot komt overeen met het opgegeven totaal. Optelling van de grastallen levert 769½ gras, zodat nog ergens 10 grazen ontbreken.

¹²⁴ **ACDEFGHI:** 29½. **B:** 28½.

¹²⁵ **A:** 226. **BCDEFGHI:** 176.

VIII. 1. Menkeweester eedt

<i>Albert Claesen</i>	104
<i>Rochus Peters</i>	114
<i>Julle Fockens</i>	50
<i>Cornelys Fockens</i>	57
<i>Hendrick Lamberts</i>	93
<i>Frerick op 't Rewolt</i>	64
<i>Simon op 't Rewolt</i>	36

Summa 518 graesen¹²⁶, sal geven tot plackenschott 8 arengulden 2½ stuver; soo blijft daer over 23 jucken.

VIII. 2, 3, 4. Warffumer dry eeden

Tho Warffum ende op die Breda sint dry onverscheiden zijrechter eeden, die nu ter tijdt bedient worden van *Mr. Roelef Stael*, commanduyr, *Egbert*, die schrijver op die borch¹²⁷, ende *Julle op die Breda*, ende sint groot als volget. Overgegeven anno 1553.

't Convent tho Warffum.....	683 ¹²⁸
Dat landt tot die borch.....	150 ¹²⁹
't Praebendaeten landt tot die borch.....	14
<i>Ryckert op die Valge</i> ¹³⁰	38½ ¹³¹
<i>Claes Syabbens</i> ¹³²	45½
Pastoer op die Breda.....	27
<i>Hoeyke op die Breda</i>	14
<i>Ewe op die Breda</i>	20
<i>Geert Allerts</i> ¹³³	38 ¹³⁴
<i>Cornelys op die Breda</i>	27
<i>Asse op Smeersma</i> ¹³⁵	22 ¹³⁶

¹²⁶ Bedoeld is natuurlijk: *jucken*.

¹²⁷ C(met latere hand): *Egbert ... borch* onderstreept en in de marge *Nota dit is die esch. Anno 53 van die van die borch bedient*.

¹²⁸ **A:** 683. **B:** aantal ontbreekt. **CDEFGHI:** 680.

¹²⁹ **ACE:** 150. **B:** aantal ontbreekt. **DG:** 200. **FHI:** 1½.

¹³⁰ C(met latere hand)D hierbij: *Ripema knostes*.

¹³¹ C(met latere hand in margine)D hierbij: *nu bij Obekema heert*.

¹³² C(met latere hand)D hierbij: *Ludema*.

¹³³ C(met latere hand) hierbij: *Eppema*.

¹³⁴ **AB:** 38. **CDEFGHI:** 28.

<i>Hanns Sassens</i>	24
<i>Albert Jonge</i>	9
<i>Bruen Jansen</i>	23
<i>Syweke Tyaerts</i>	7½
<i>Jacob Tyaerts</i>	4
<i>Eebke</i>	3½
<i>Eelke</i>	19
<i>Johan Fockens</i>	8
<i>Doe Jansen</i> ¹³⁷	19
<i>Tonnys Jarges</i>	3
<i>Herman bij den Dijck</i>	5
<i>Johan op den Zijl</i> ¹³⁸	11
<i>Johan Hoernenborch</i>	4
<i>Remmert Tammens</i>	2
<i>Johan van Lingen</i>	1
<i>Roelef Korffmaecker</i>	2
<i>Peter Broerckens</i>	56
<i>Johan Gerryts</i> ¹³⁹	33
<i>Derick Jacobs</i>	12½
<i>Herman Gortemaecker</i>	1
<i>Herman Kremer</i>	1
<i>Eeneke Benens</i>	22 ¹⁴⁰
<i>Derick Backer</i> ¹⁴¹	13
<i>Onno Mellens</i>	17½
<i>Heer Derick</i>	7
<i>De koster</i>	15
<i>Hiddo Benens</i>	4½
<i>Johan Bolthe</i> ¹⁴²	61
<i>Ryckert op die Meden</i>	42
<i>Die pastoer tho Warffum</i>	49½
<i>Claes Heepkens</i> ¹⁴³	109

¹³⁵ C(met latere hand met een accolade bij *Asse op Smeersma* en *Hans Sassens*): *Gohe Jacobs*. D voegt tussen *Asse* en *Hans* in: *Gohe Jacobs* — 50.

¹³⁶ AB: 22. CDEFGHI: 12.

¹³⁷ C(met latere hand)D hierbij: *Hannekema*.

¹³⁸ C(met latere hand)D hierbij: *d'heert by de syl*. C(met latere hand in margine): *nu Allert Drewes*.

¹³⁹ C(met latere hand)D hierbij: *Popkemaheert*.

¹⁴⁰ AB: 22. CDEFGHI: 12.

¹⁴¹ C(met latere hand)D hierbij: *Eisema, Assema of d'Esch* genoemd, daer *Elle Hayens* daer na is comen te wonen, daer *Claes Dercks* wedewe nu woont.

¹⁴² C(met latere hand)D hierbij: *Borcherdaheert*.

¹⁴³ C(met latere hand) hierbij: *Verhidekema*.

<i>Edse Everts</i> ¹⁴⁴	109
<i>Noch in die valge</i>	12 forlyngen
<i>Syamke Lyupens</i>	24
<i>Derick Willemsen</i>	90
<i>Jacob Claesen</i>	2
<i>Johan Jullens</i> ¹⁴⁵	54½
<i>Peter Fockens</i>	43
<i>Melle Syertsma</i>	70
<i>Elle Hayens</i> ¹⁴⁶	18
<i>Julle Jansen</i> ¹⁴⁷	22 ¹⁴⁸
<i>Die Pollen</i>	149

Summa 2101½¹⁵⁰ jucken, met noch 2¹⁵¹ forlingen, die Pollen noch ongerekent, sall t'saemen geven tot plackenschott 33½ arens gulden. Soo blijft daerover 91½ jucken ende 2 forlingen.

VIII. 5. Usqwarder eedt

die nu ter tijdt van *Johan Eppens* bedient wort

't Convent van Wjrtwert	157
Pastoer tho Usqwardt.....	27
Heer Evert.....	20
<i>Arendt op die Cruystede</i>	74
<i>Engelbert Mellens</i>	14
<i>Goesen</i>	17

¹⁴⁴ C(met latere hand)D hierbij: *Wigbolsheert en Oosterhuis*.

¹⁴⁵ C(met latere hand)D hierbij: *Obekema*.

¹⁴⁶ C(met latere hand)D hierbij: *Eissingaheert*. C(met latere hand in margine)D(met de woorden in margine): *dat heem van Lambert Almerinck, daer do lant bij gebruyct worde, en is daer nae by Eisema of Assemaheert* gecomen, daer do ter tyt *Derck Backer* woonde, dat *Elle Haiens* cofte ende die beide heerden byeenbrochte alle beide toehoerende vrou *Hoicke Tamminghe*.

¹⁴⁷ C(met latere hand)D hierbij: *Wapckemaheert*.

¹⁴⁸ AB: 22. CDEFGHI: 12.

¹⁴⁹ Niet ingevuld.

¹⁵⁰ Het plakschot komt overeen met het opgegeven totaal. Optelling van de juktallen levert 2100½ juk. Als de 10 vorlingen tezamen op 1 juk gesteld worden, klopt dit.

¹⁵¹ AB: 2. CDEFGHI: niet ingevuld.

<i>Bruen Reynerts</i>	2	<i>Luwe Hendricx</i>	10
<i>Derick Eppens</i>	2	<i>Johan Alberts ende Ulske</i>	13
<i>Johan Dornenbusch</i>	40	<i>Jacob Tymens, Jacob Hermans,</i>	
<i>Doeko Tiddens</i>	41	<i>Heepke, Johan Doens ende Johan</i>	
<i>Geerd Rotte</i>	17	<i>Smitt, t'saemen</i>	13
<i>Tonnys Jaerges</i>	21	<i>Gerryt Egberts</i>	16
<i>Jurgen Jansen</i>	30	<i>Johan Hermans</i>	10
<i>Evert Jansen</i>	20	<i>Geert Aybens</i>	16
<i>Jurgen tho Wattwert</i>	11	<i>Micheel</i>	3
<i>Joachim Hendricx</i>	60	<i>Edse Lippema</i>	3
<i>Johan Eppens</i>	42	<i>Lutke Thomas</i>	6
<i>Johannes Koster</i>	5	<i>Peter Knufs</i>	6

Summa 600 juck, sal geven tott plackenschott 9½ arengulden. Soe blijft daer over 30 jucken.

Die schepper van Warffum, anders die van Enthes plecht van 't plackenschott op toe brengen 44 arentzgulden, [sall nu voertan geven 48 arengulden]¹⁵². Facit tot stuyversschott 96 Embder gulden.

IX. Uthhuisen ende Meden

In dese schepperije sijn soeven eeden, anno 1553 overgegeven:

1. Oprijper eedt
2. Oldorper eedt
3. Westerdijckster eedt
4. Uthhuister eedt
5. Hoffhorenster eedt
6. Weelster eedt op die Meden, anders Dijckster eedt genoemt
7. Die Nye eedt tho Usqwardt, Ayldehuister eedt genoemt

IX. 1. Oprijper eedt

<i>Renike Elema</i>	51
<i>Claes in die Haesekamp</i>	16
<i>Rypko Ewkuma</i>	50
daer is <i>Tymen Frericx</i> mede in gereckent	
<i>Wyske Dericx ende Syerth</i>	45

¹⁵² Aldus **BCDEFGHI**. Ontbr. **A**.

Summa 302 grasen ende 2 lutticke hondert¹⁵³, licht op 257 grasen¹⁵⁴.

IX. 2. Oldorper eedt

<i>Julle Rengers</i>	2
<i>Olde Johan Willemsen</i>	16
<i>Jonge Johan Willemsen</i>	8
<i>Eylert Alberts ende sijn moeder</i>	46
<i>Luwe Hendricx</i>	22
<i>Johan tho Nyenhuis</i>	18
<i>Joest Luwens</i>	46
<i>Gerryt Claesen</i>	70
<i>Herman Lamberts</i>	40
<i>Tymen Frericx</i>	25
<i>Bawke</i>	21
<i>Hendrick op Hollwierda</i> ¹⁵⁵	12
<i>Cornelys Tammens</i>	10½
<i>Wibbe</i>	26
<i>Hendrick Aybens</i>	12 ¹⁵⁶
<i>Bunno Awlsma</i>	2

¹⁵³ Optelling van de grastallen levert het opgegeven totaal, zonder de 2 kleine hondert.

¹⁵⁴ **A**: licht op 257 grasen. **B**: ontbreekt. **CDEFGHI**: licht op 200 grasen.

¹⁵⁵ Lees wel *Holwijnde*.

¹⁵⁶ **ACDEFGHI**: 16. **B**: 12.

<i>Cornelys Lamberts</i>	16
<i>Heer Johan</i>	6
<i>Johan Vreese</i>	4
<i>Mester Jacob</i>	6
<i>Hendricus Schoelmester</i>	2
<i>Johan Hendricx</i>	4½
<i>Almersumaheerdt</i>	80
<i>Johan Jeltkens</i>	5
<i>Peter Remmerts</i>	22 ¹⁵⁷
<i>Johan Schoemaecker</i>	4
<i>Eyse Aybens</i>	10
<i>Hisse</i>	1
<i>Johan Wittop</i>	1
<i>Menno Egberts</i>	2
<i>Hyeronymus</i>	1
<i>Eltke</i>	12
<i>Popke Hermans</i>	8
<i>Johan Boelens of Boels</i>	4
<i>Lamke Lippens</i>	1
<i>Groete Sybe ende Dee Popkens</i>	3½
<i>Renske Claesen</i>	2
<i>Bolo Wibbens</i>	5½
<i>Omko Syerts</i>	4
Summa 581 ¹⁵⁸ graesen, licht op 450 grae- sen.	

IX. 3. Westerdijkster eedt

<i>Johan Kuiper</i>	46
<i>Heindrick Jansen</i>	20
<i>Johannes Lippens</i>	4
<i>Doe Takuma</i>	16
<i>Wrydser Syerts</i>	18
<i>Roelef in die Leewe</i>	24
<i>Bartolt Geerts</i>	6
<i>Bunno Aulsuma</i>	14
<i>Johan Hendricx</i>	22
<i>Dat koster's landt</i>	12
<i>Die koster</i>	4
<i>Reynt Peters</i>	40
<i>Willem Claesens</i>	4
<i>Wisse Sybolts</i>	1

¹⁵⁷ A: 22. BCDEFGHI: 12

¹⁵⁸ A: 681. B: 581. CDEFGHI: 580.

<i>Edemaheert</i>	10½
<i>Tuttemaheert</i>	26
<i>Hebele Hendricx</i>	12½ ¹⁵⁹
<i>Menckemaheert</i>	21
<i>Luemaheert</i>	10
<i>Feycko Edsens</i>	9
<i>Bolo Wybens</i>	19
<i>Geert Jansen</i>	36
<i>Aylko Koerds</i>	14
<i>Eebel Doens</i>	5
<i>Allert op die Meden</i>	10
<i>Olde Johan</i>	7
<i>Cornelys Ugens</i>	8
<i>Die koster op die Meden</i>	3
<i>Heer Remmert op die Meden</i>	2
Summa 424 graesen, licht op 300 graesen.	

IX. 4. Uuthuister eedt

<i>Des pastoers meyer op die Meden</i>	18
<i>Heer Hieronymus</i>	8
<i>Micheel op die Meden</i>	12
<i>Johan Egberts op die Meden</i>	8
<i>Johan Jacobs op die Meden</i>	8 ¹⁶⁰
<i>Die koster op die Meden</i>	3
<i>Johan Kuyper</i>	14
<i>Popke op Hiddingameden</i>	37
<i>Hendrick Jansen</i>	18
<i>Menckemaheert</i>	74
<i>Roelef in die Leewe</i>	24
<i>Wridser</i>	10
<i>Johan Smitt</i>	4
<i>Hy[n]rick Aybens</i>	44 ¹⁶¹
<i>Doe Takuma</i>	10
<i>Johan Egberts</i>	18
<i>Cornelys Lamberts</i>	12
<i>Wybe</i>	8
<i>Willem van Laer</i>	66
<i>Johan Simens</i>	12
<i>Willem Jansen</i>	18
<i>Johan Lippens</i>	6

¹⁵⁹ A: 12. BCDEFHI: 12½. G: 13.

¹⁶⁰ A: 8. B: niet ingevuld. CDEFGHI: 7.

¹⁶¹ A: 43. BEFGHI: 44. CD: 14.

<i>Etgen Alberts</i>	24
<i>Johan Schoeninck</i>	4
<i>Johan Geerts</i>	20
<i>Simon Peters</i>	30
<i>Doe Takuma</i>	2
<i>Heertgen Jansen</i>	25
<i>Tyae op die Meden</i>	1

Summa 538 graesen licht op 420 graesen.

IX. 5. Hoffhorenster eedt

Die Dyngestede.....	16
<i>Hebel Hendricx</i>	12
Astyensheert	30
<i>Olde Johan</i>	16
<i>Cornelys Ugens</i>	20
<i>Johan Alberts</i>	16
<i>Hanns</i>	1
<i>Oltger Luitgens</i>	8
<i>Heer Remmert</i>	18
Die koster.....	10
Die pastoer	21
<i>Johan Meyer</i>	10
<i>Feyko Dyuens</i>	22
<i>Micheel</i>	15
<i>Johan Egberts</i>	19
<i>Anna Jacobs</i>	10
<i>Johan Jacobs</i>	26
<i>Hendrick in die Horne</i>	30
<i>Herman Willems</i>	16
daer <i>Cornelys in die Horne</i> plaech t'woenen	26
<i>Lamko Syertsen</i>	20
<i>Menno Pouwels</i>	12
<i>Derick Heindricx</i>	38
<i>Johan Remmerts</i>	38
<i>Jeltke Remmerts</i>	41
<i>Johan Sywerts</i>	19
<i>Johan Alberts</i>	12
<i>Hendrick Fockens</i>	15
<i>Ipe Ockens</i>	16
<i>Johan Hendricx</i>	30
<i>Joachim Tyaema</i>	16
<i>Cornelys Claesen</i>	12

<i>Popko Ennens</i>	3
<i>Bolo Johansen tho Oldenzijl</i>	9
<i>Johan Gerrits</i>	12
Summa 675 graesen, licht op ¹⁶² .	

IX. 6. Weelster eedt op die Meden anders Dijkster eedt genoemt

<i>Heer Hieronymus</i>	20
<i>Heindrick Peters</i>	45
<i>Willem Claesen</i>	6
<i>Bonno Lippens</i>	4
<i>Eylko Heindricx</i>	1
<i>Wisse</i>	6
<i>Johan Tyaema</i>	8
<i>Remmert Hayens</i>	3
<i>Peter Rypkens</i>	10
<i>Herman Heldt</i>	20
<i>Tyarck Menckens</i>	12
<i>Jurgen Reynkens</i>	10
<i>Sypke Eggens</i>	6
<i>Derick</i>	7
<i>Osent Heebkens</i>	30
<i>Meyntt</i>	6
<i>Tyae</i>	4
<i>Evert Luetgens</i>	12
<i>Meynolt Hoeykens</i>	6
<i>Rembko Sypkens</i>	6
<i>Johan Thomas</i>	6
<i>Johan Tymens</i>	6
<i>Jeltke Aykuma</i>	7
<i>Meynert Peters</i>	9
<i>Johan Ellens</i>	10
<i>Popko Ennens</i>	9
<i>Hayko Sypkens</i>	9
<i>Luitgen Everts</i>	18
<i>Joachim Jansen</i>	12
<i>Cornelys Clawsen</i>	16
<i>Grete Boels</i>	3
<i>Johan Gerrits</i>	6
<i>Boye Aylckens</i>	6
<i>Cornelys Remkens</i>	2
Summa 341 graesen, licht op 250 graesen.	

IX. 7. Die Nieuwe eedt tho Usqwardt anders Ayldehuister eedt genoemt

<i>Engelbert Mellens</i>	22
<i>Johannes Koster</i>	5
<i>Barneke</i>	10
<i>Julle Rengers</i>	49
<i>Peter Willemsen</i>	19
<i>Doe Hendricx</i>	27
<i>Asse Hendricx</i>	13½
<i>Lubbert Frericx</i>	14
<i>Peter Redwers</i>	12
<i>Claes Jansen</i>	20
<i>Olde Johan Willemsen</i>	57
<i>Rochus</i>	11
<i>Johan Jacobs</i>	1
<i>Remke Hermans</i>	1½
Die pastoer.....	23
Heer <i>Evert</i>	2

Summa 287 grasen, licht op 242¹⁶³ grasen.

Die schepper van Uthuisen plecht van 't plackenschott over te leveren 45½¹⁶⁴ arengulden, sal nu voortaan geven 48½ arengulden. Facit tot stuyversschott 97 Embder gulden.

X. Sandtweer

Onder die schepperije van Sandtweer sint anno 1553 dese naevolgende ses eeden overgegeven:

1. Nyelandtster eedt
2. Oldenzijlster eedt
3. Wyrster eedt
4. Uppingehuister eedt
5. Holwynster eedt
6. Langenhuister eedt

¹⁶² Niet ingevuld. Optelling van de grastallen levert 635 grasen, dus 40 grasen te weinig.

¹⁶³ AB: 242. CDEFGHI: 240.

¹⁶⁴ A: 65½. BCDEFHI: 45½. G: 46.

X. 1. Nyelandtster eedt

Pastoer op 't Nyelandt.....	28
<i>Johan Rayncx</i>	32
<i>Johan Reyners</i>	36
<i>Willem Berents</i>	25
Die hilligen heert.....	31
<i>Claes Hagens</i>	25
<i>Peter Jonge</i>	14
Die Mollenheert.....	5
<i>Hendrick Jansen</i>	2
<i>Cornelys Claesen</i>	18
<i>Remko Itens</i>	38
<i>Frerick Mennens</i>	41
Noch <i>Frerick Mennens</i>	8
<i>Reynt Renerts</i>	38
Kempeheert.....	14
<i>Meynert Claesen</i>	1

Summa 356 graesen, sal geven tot plackenschott 5 arengulden 6 stuver. Soo holt hij over 20 graesen.

X.2. Oldenzijlster eedt

<i>Heero Itens</i>	62
<i>Remko Itens</i>	5
Pastoer tho Oldenzijl.....	28
Die koster alldaer.....	2
<i>Boele Jansen</i>	80
Die hilligen heert.....	26
<i>Jacob Peters</i>	30
<i>Geert Raynck</i>	55
<i>Claes Jansen</i>	39
<i>Jacob Meynerts</i>	19
<i>Geert Jansen</i>	14

Summa 360 graesen, sal opleggen tott plackenschott 5½ arengulden. Soe holt hij over 30 graesen.

X. 3. Wyrster eedt

Onnamaheert.....	50
<i>Tonnys Jansen</i>	30
Heer <i>Dutmar</i>	15
Die kosterije.....	9

<i>Rochus tho Sandtweer</i>	30
<i>Pastoer tho Sandtweer</i>	31
<i>Claes Ements</i>	46
<i>Jacob Geerts</i>	16
<i>Bonno Peters</i>	17
<i>Scheltkuma</i>	84
<i>Assumaheert</i>	24
<i>Claes Johan Jellerts weduwe</i>	61
<i>Pastoer tho Oldenzijl</i>	20
<i>Bolo Jansen</i>	7
<i>Geert Raynck</i>	9
<i>Die koster tho Oldenzijl</i>	4
<i>Hero Itens</i>	4
<i>Claes Jansen</i>	7
<i>Geyse Wiggers</i>	30

Summa 494 graesen, sal geven tott plackenschott, 8 arengulden. Soe holt hij over 14 graesen.

X. 4. Uppingehuister eedt

<i>Wibbe bij Steenentill</i>	30
<i>Micheel in Hiddenstede</i>	15
<i>Johan Gelens</i>	44
<i>Duyrt Athens</i>	7
<i>Johan Hoeykens</i>	40
<i>Roelef Remkens</i>	50
<i>Johan Hendricx</i>	12
<i>Johan Aybets</i>	14
<i>Garbrandt Claesen</i>	16
<i>Bolo Wyrtsuma</i>	7
<i>Simon Roelefs</i>	27
<i>Tako Hilbrants</i>	14
<i>Johan Peters</i>	45
<i>Johan Peters Monoculus</i>	1
<i>Edse Tyarx</i>	48
<i>Nittert Jacobs</i>	34
<i>Heer Duttmar</i>	15
<i>Pastoer tho Sandtweer</i>	24
<i>Claes Johan Jellers weduwe</i>	3
<i>Roelef Kremer</i>	11

Summa 457 graesen, sal opleggen tot plackenschott 7 arengulden 2½ stuver. Soe blijft daer over 22 grasen.

X. 5. Hollwynster eedt

<i>'t Convent tho Wijttwert</i>	120
<i>Gerryt tho Oldorp</i>	12
<i>Gerryt tho Helwert</i>	18
<i>Johan Menkens</i>	12
<i>Hendrick op die Hollwynde</i>	100
<i>Johan Hermans</i>	100
<i>Johan tho Nyenhuys</i>	30
<i>Joest tho Oldorp</i>	3
<i>Lue Hendricx</i>	3
<i>Eylert Alberts</i>	3
<i>Jonge Johan Willems</i>	92 ¹⁶⁵

Summa 493 graesen, sall opleggen tot plackenschott 8 arengulden. Soe blijft daer over 13 graesen.

X. 6. Langehuister eedt

<i>'t Convent tho Rottum</i>	125
<i>Johan Meynerts</i>	75
<i>Tonnys Jacobs</i>	100
<i>Gerryt Jansen</i>	100

Summa 400 graesen, sal opleggen tot plackenschott 6½ arengulden. Soe blijft daer over 10 graesen.

Die schepper van Sandtweer plecht van plackenschott over te leveren 28 arengulden, sal nu voortaan geven 37½ arengulden. Facit tot stuvesschott 75 Embder gulden.

XI. In Overmaringe

Onder die schepperije in Overmaringe sint anno 1553 overgegeven vijf eeden:

1. Smedingeheimster eedt
2. Rensuma eedt
3. Eppingehuister eedt
4. Startingehuister eedt
5. Huisinger eedt

¹⁶⁵ ABEFI: 92 (= X^{cII}). CDGH: f^{cII} (= 102).

XI. 1. Smedingeheemster eedt

<i>Allert tho Smedingeheem</i>	49
<i>Johan Ottema</i>	33½
<i>Peter Menkens</i>	56
<i>Ocko tho Walsweer</i>	60
<i>Itet tho Walsweer</i>	65
<i>Cornelys tho Walsweer</i>	48 ¹⁶⁶
<i>Rytske op Schottingeheim</i>	12
<i>Peter Jeltkens</i>	34
Die vicarius tho Canthens.....	25½ ¹⁶⁷
<i>Wybe Renekens</i>	9½ ¹⁶⁸
<i>Ubbe Ritskens</i>	10
<i>Herman Cornelys</i>	6½
<i>Reneke Wybens</i>	6½
<i>Bartholomeus</i>	9
<i>Onno tho Canthens</i>	9½
Pastoer tho Canthens	7
<i>Dietert Organiste</i>	3
<i>Menno in die Boerden</i>	3
<i>Claes Renekens</i>	1½
<i>Johan Eppens</i>	7
<i>Eyso tho Eelswert</i>	17½
<i>Bolo Jansen tho Oldenzijl</i>	6

Summa 479 graesen, sal geven tot plackenschott 7½ arens gulden. Soe blijft daer over 29 graesen.

XI. 2. Rensuma eedt

<i>Fricke Obelens</i>	75
<i>Harke Obelens</i>	21
<i>Johan Hermans</i>	33
<i>Hendrick Popkens</i>	40
<i>Simon Brandts</i>	26
<i>Johan Simons tho Eysingeheim</i>	18
<i>Tyaert Engelens</i>	33
<i>Wybe Renekens</i>	25
<i>Johan Gerbrants</i>	83
<i>Menno Jansen</i>	7½
<i>Laurens Backer</i>	9

¹⁶⁶ A: 47. BCDEGHI: 48. F: ontbr.

¹⁶⁷ ACEFI: 25½. B: 15½. DG: 26. H: 35½.

¹⁶⁸ ACDEFGHI: 9½. B: 8½.

<i>Ubbo Rytskens</i>	6
<i>Dietert Organista</i>	6
<i>Bartolt Smidt</i>	6
Die vicarius tho Canthens.....	2
<i>Johan Kuyper</i>	33

Summa 423½ graesen, sal opleggen tot plackenschott 6 arens gulden 6½ stuver¹⁶⁹. Soe holt he over 29½¹⁷⁰ grasen.

XI. 3. Eppingehuister eedt

<i>Meynert bij die Weele</i>	36
<i>Herasmus op Eensumaheert</i>	80
<i>Claes Ements</i>	14
<i>Gyse Willemsen</i>	18
<i>Athe</i>	16
<i>Peter Jacobs</i>	4
<i>Peter Jansen</i>	69
<i>Heer Dutmer</i>	3
Pastoer tho Eppingehuisen.....	45
<i>Gyse Wyggers</i>	24
<i>Eyse Renekens</i>	19
<i>Harke Obelens</i>	34 ¹⁷¹
<i>Johan Symons op Eysingeheim</i>	78
<i>Garbrandt op Onnamaheert</i>	55

Summa 495 graesen, sal geven tott plackenschott 7 arens gulden 7½ stivers. Soe holt he over 29 grasen¹⁷².

XI. 4. Startingeheester eedt

<i>Johan Peters op Sluchtingeheert</i>	80
<i>Frerick Alberts</i>	66
Pastoer tho Garshuisen	9
<i>Bartoldt Starckenborch</i>	49
<i>Derick Alberts</i>	15

¹⁶⁹ BCDEF: 6½ [GHI: 7] arentzgulden, tout court. Optelling van de gegeven grastallen levert het opgegeven totaal. Het plakschot komt echter overeen met 428½ grazen, dus 5 grazen te veel.

¹⁷⁰ Lees wellicht 24½.

¹⁷¹ A: 34. B: 24. CDEFGHI: 33.

¹⁷² Optelling van de grastallen levert het opgegeven totaal. Het plakschot komt echter overeen met 494 grazen, dus 1 gras te weinig.

<i>Jurgen Jansen</i>	4	<i>Dewer</i>	17
<i>Claes Jansen</i>	34	<i>Otto Jansen</i>	4
<i>Peter Tymens</i>	24	<i>Ide bij den Deelwech</i>	5
<i>Hendrick Westphelinck</i>	3	<i>Gerryt Peters</i>	10
<i>Herman Tymens</i>	4	<i>Jantgen Jeltkens</i>	61
<i>Lyuppe Itets</i>	54	<i>Herman Heddens</i>	14
<i>Claes Rentkens</i>	54	<i>Sywert Jansen</i>	4
<i>Geert Schroeder</i>	40	<i>Berent Hermans</i>	40
<i>Derck Pormers</i>	39	<i>Egbert Brandts</i>	56
<i>Cornelys Jansen</i>	33	<i>Popko Doens</i>	30
<i>Gyse Willemsen</i>	6	<i>Jurgen Rypkens</i>	39
<i>Jurgen Rypkens</i>	22	<i>Jantsen</i>	7
<i>Geert Decker</i>	13	<i>Ulbant Alberts</i>	42
<i>Pape Dericksen</i>	4	<i>Peterman</i>	74
<i>Jantsen</i>	5	<i>Derick Peters</i>	66
<i>Tamme Eltkens</i>	6	<i>Johan Coerts</i>	1
<i>Popko Doens</i>	4	<i>Tyaert</i>	12
		<i>Johan Bruyns</i>	[niet ingevuld]

Summa 568 graesen, sal geven tot plackenschott 9 arengulden. Soe holt he over 28 graesen.

Summa 694½ graesen, sal geven tot plackenschott 11 arengulden 1 stuver. Soe holt he over 28½ graesen.

XI. 5. Huisinger eedt

Dat hues tho Fraem.....	61
Pastoer tho Huisinge.....	84
Die koster.....	7½
<i>Jurgen Tamminga</i>	4
<i>Johan Alberts</i>	31
<i>Peter Gerryts</i>	25

Die schepper in Overmaringedeel plecht van 't plackenschott over te leveren 34 arengulden, sal nu voortaan geven 41 arengulden. Facit tott stuyversschott 82 Embder gulden.